

Univerzita Karlova
Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky

**Novinářská etika a referování vybraných českých deníků o
vraždách s podílem nezletilých v roce 2004**

Barbora Hronová

Vedoucí práce: PhDr. Václav Moravec

Obor: Žurnalistika

Letní semestr 2006

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

Počet znaků s mezerami (bez příloh): 61 864

V Praze dne 14. května 2006

Barbora Hronová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych vyjádřila poděkování PhDr. Václavu Moravcovi za odborné vedení práce, spolupráci a přínosné kritické připomínky, které mi v průběhu vypracování práce poskytl.

V Praze dne 13. května 2006

Barbora Hronová

Tato diplomová práce byla obhájena dne: 10.6.2006
a hodnocena stupněm: VYBORNĚ

Předseda komise:

OBSAH:

I. ÚVOD.....	6
1. KRIMINALITA DĚTÍ A MLADISTVÝCH.....	9
2. ÚVOD DO ETIKY ŽURNALISTICKÉ PRÁCE.....	11
II. NORMATIVNÍ ÚPRAVA REFEROVÁNÍ O TRESTNÝCH ČINECH S PODÍLEM NEZLETILÝCH.....	15
1. ÚPRAVA REFEROVÁNÍ O TRESTNÝCH ČINECH S PODÍLEM NEZLETILÝCH V ZÁKONNÝCH NORMÁCH.....	16
1.1 Listina základních lidských práv a svobod.....	16
1.2 Úmluva o právech dítěte.....	17
1.3 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.....	17
1.3.1 Projednávání zákona.....	18
1.3.2 Publikování informací o nezletilých účastnících trestního řízení podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže...	19
1.3.3 Navržené změny zákona.....	20
2. ÚPRAVA REFEROVÁNÍ O TRESTNÝCH ČINECH S PODÍLEM DĚTÍ A MLADISTVÝCH V ETICKÝCH KODEXECH.....	22
2.1 Mezinárodní federace novinářů.....	22
2.2 Syndikát novinářů ČR.....	23
2.3 Blesk.....	24
2.4 Lidové noviny.....	24
2.5 Mladá fronta Dnes.....	25
2.6 Právo.....	25
III. REFEROVÁNÍ O VRAŽDÁCH S PODÍLEM DĚTÍ A MLADISTVÝCH SPÁCHANÝCH V ROCE 2004, PROCES SAMOREGULACE V PRAXI.....	26

1. VRAŽDY SPÁCHANÉ NEZLETILÝMI: VÝZNAM ANALÝZY DODRŽOVÁNÍ SAMOREGULAČNÍCH MECHANISMŮ A ETICKÝCH PRINCIPŮ.....	26
2. KVANTITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA: METODOLOGICKÝ ÚVOD...28	
2.1 Metoda obsahové analýzy.....	28
2.1.1 Formulace výzkumných otázek.....	28
2.1.2 Defínice základního souboru jednotek.....	28
2.1.3 Konstrukce vzorku ze základního souboru.....	29
2.1.4 Defínice jednotky obsahové analýzy.....	29
2.1.5 Konstrukce kategorií proměnných, které jsou předmětem analýzy.....	29
2.1.6 Struktura systému kvalifikace.....	30
2.1.7 Analýza sebraných dat, vyvození závěrů.....	30
3. DODRŽOVÁNÍ SAMOREGULAČNÍCH MECHANISMŮ A ETICKÝCH PRINCIPŮ DENÍKŮ BLESK, LIDOVÉ NOVINY, MLADÁ FRONTA DNES A PRÁVO PŘI REFEROVÁNÍ O VRAŽDÁCH, KTERÉ SPÁCHALI NEZLETILÍ.....	31
3.1 Blesk.....	31
3.2 Lidové noviny.....	32
3.3 Mladá fronta Dnes.....	33
3.4 Právo.....	33
3.5 Průměrný výsledek pro vybrané deníky.....	34
4. KÓDŮVACÍ KNIHA.....	36
IV. ZÁVĚR.....	38
RESUMÉ.....	39
LITERATURA.....	41
PŘÍLOHY.....	44

SCHVÁLENO

Univerzita Karlova v Praze		
Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	10-06-2005	-1-
Č.j. p.č.	Příloh /	Skartační heslo
Přiděleno	KL	

Přihláška bakalářské práce

Jméno studenta: Barbora Böhmová - Hronová

Semestr: IV.

Mediální zaměření: Rozhlas

Název práce: *Novinářská etika a referování vybraných českých deníků o vraždách s podílem nezletilých a mladistvých v roce 2004*

Základní vymezení tématu (stanovená hypotéza):

Bakalářská práce si klade za cíl popsat a analyzovat samoregulační mechanismy vybraných českých deníků (Blesk, Lidové noviny, Mladá fronta Dnes, Právo) při referování o násilných trestných činech (vraždách) s podílem nezletilých a mladistvých v roce 2004.

Hlavní metodou práce bude obsahová analýza, skrze níž se budu snažit analyzovat (ne)dodržování samoregulačních a etických principů ve vybraných denících při referování o těchto konkrétních událostech.

V posledních letech počet vražd spáchaných nezletilými roste, spolu s tímto růstem deníky hledají způsob, jak o takových činech informovat. Určitá pravidla ukládá přímo zákon, další omezení plyne z etických kodexů jednotlivých médií.

Teze bakalářské práce:

V první části budu zkoumat, jak je referování o trestných činech s podílem nezletilých a mladistvých upraveno v etických kodex jednotlivých deníků či právních normách. Použiji metodu deskripce.

V druhé části se zaměřím na jednotlivé případy vražd spáchané v roce 2004 nezletilými a mladistvými. Ve vybraných denících budu zkoumat prostředky užití při referování o nich s ohledem na etické principy novinářské profese. Použitou metodou bude obsahová analýza.

Předpokládaná osnova práce:

1. Úvod: motivace, vymezení práce, stanovení cíle práce

2. Teoretická část: etické kodexy jednotlivých deníků o referování o trestných činech s podílech mladistvých a nezletilých, jiná pravidla upravující určující tento druh zpráv
3. Hlavní kapitola: Případy vražd spáchaných v roce 2004 s podílem nezletilých a mladistvých, referování vybraných deníků, proces samoregulace v praxi, rozdíly etického rozměru těchto zpráv.
4. Závěr

Seznam základní literatury (abecedně):

- Anzenbacher, A.: Úvod do etiky. Praha: Academia, 1991.
Brázda, R.: Srovnávací etika. Praha: KLP – Koniasch Latin Presse, 2002.
Dominick, J. R.: The Dynamics of Mass Communication. New York: McGraw-Hill, 1990.
Gensler, H. J.: Ethics. A contemporary Introduction. London, New York: Routledge, 1998
Keeble, R.: Ethics for Journalists. London: Routledge, 2001.
Kieran, M. (1999): Media Ethics. Connecticut London: Praeger, westport., 1999
Knowlton, S. R. (1997): Moral Reasoning for Journalists. Cases and Commentary. Connecticut London: Praeger, westport.
Kolář, P. – Svoboda, V.: Logika a etika. Praha: Filosofia, 1997.
Ricken, F.: Obecná etika. Praha: Oikoymenh, 1995.
Sokol, J. a Pinc, Z.: Antropologie a etika. Praha: Triton, 2003.
Weber, M.: Autorita, etika a společnost. Praha: MF, 1997.
Etické kodexy vybraných deníků

Jméno konzultanta: PhDr. Václav Moravec

(svým podpisem potvrdí, že souhlasí se spoluprací na tématu, schvaluje základní teze a ve stanoveném termínu odevzdá posudek na práci)

Datum 9. června 2005

Podpis studenta:
konzultanta:

Podpis

I. ÚVOD

Jako téma práce jsem si vybrala zkoumání procesu samoregulace při referování o vraždách, které spáchali nezletilí.

Zajímají mě etické problémy související s prací novináře. Jak jsou dodržována pravidla, která jsou formulovaná v etických kodexech, a co vůbec etické principy znamenají v praxi.

Jedním z námětů zpravodajství, jenž může být z hlediska pravidel novinářské etiky kontroverzní, je referování o trestných činech. A právě mezi trestnými činy je oblast, která v poslední době nabývá na závažnosti, a tou je delikvence dětí a mladistvých¹.

Trestné činy dětí a mladistvých se stávají velmi specifickým sociálním jevem. Jejich závažnost v posledních letech vzrůstá. Tento vývoj staví instituce a společnost do nové situace. Měla by na jednu stranu reagovat na měnící se podmínky při výchově nových generací, snažit se o prevenci kriminality, na druhé straně musí zaujmout postoj k samotným delikventům. Jsou často identifikováni jako pachatelé, ale právně za trest nenesou odpovědnost. Podle zákona i zkoumaných etických norem je nezletilým pachatelům zaručena ochrana soukromí. Jejich totožnost zůstane neznámá a zůstává otázka, kdo nese za tyto případy odpovědnost?

V momentě, kdy není pachatel označen a potrestán, může vyvstávat pocit nespravedlnosti. Tato situace může vést zúčastněné, veřejnost nebo právě média ke snaze o jakousi dodatečnou spravedlnost. Pomiňme první dva případy; u médií, která mají plnit roli nezávislého zprostředkovatele informací dochází ke spornému momentu.

Cílem mé práce bude zjistit, jaké samoregulační mechanismy² pro referování o vraždách, které spáchali nezletilí, ve vybraných českých denících existují a jak jsou dodržovány. Zaměřila jsem se především na otázku ochrany soukromí, publikování ověřených informací a s tím související dodržování principu presumpce nevinny, který je deklarovaný jak zákonem, tak i ve vybraných etických kodexech.

Na tomto konkrétním příkladě chci zkoumat nakolik média podporují předsudky související se sociálním rozvrstvením obyvatel, jak často používají hodnotící prvky, na kolik zůstávají nezávislými institucemi a co znamenají etická pravidla novinářské práce v praxi.

¹ Pojem nezletilý se rozumí osoba, která ještě nedosáhla zletilosti, a není tedy způsobilá k právním úkonům. Zletilost se nabývá dovršení osmnáctého roku. V zákoně o soudnictví ve věcech mládeže je mládež - tedy osoby mladší 18 let - rozdělena na děti do 15 let a mladiství od 15 do 18 let.

² Pojem samoregulační mechanismy je v této práci zúžen na etická pravidla deklarovaná v etických kodexech vybraných redakcí a novinářských organizací.

Pro práci jsem si vybrala čtyři celostátní deníky Blesk, Lidové noviny, Mladou frontu Dnes a Právo. Tyto čtyři tituly jsem zvolila z důvodu jejich velkého dosahu mezi čtenáři. Podle Media projektu jde o čtyři nejčtenější tituly mezi celostátními deníky za druhé pololetí 2005. Z důvodu lepšího porovnání jsem zvolila pouze celostátní deníky.

Časově jsem předmět zkoumání práce omezila na rok 2004, a to ze dvou důvodů. Od 1. ledna 2004 vstoupil v účinnost nový zákon o soudnictví ve věcech mládeže³ a druhým důvodem byl rok 2004 ve statistikách Policejního prezidia ČR.⁴ Během tohoto roku došlo v k výraznému nárůstu počtu vražd, které spáchali děti a mladiství.

Aby práce měla dostatečné ukotvení v širších souvislostech, je rozdělena na dvě části.

V první jsem zkoumala, jak je téma referování o vraždách spáchaných nezletilými upraveno v etických kodexech novinářských organizací, v etických kodexech vybraných českých deníků a v právních normách ČR. Postupovala jsem metodou deskriptce.

V této části práce jsem narazila na úskalí ve věci etických kodexů českých deníků. Zatímco dokumenty organizací novinářů, jejich stanoviska i právní úpravy jsou snadno dohledatelné a systematicky utříděné, dostat se k etickým kodexům českých deníků se ukázalo jako problém. V redakcích obecně chybí archiv těchto redakčních dokumentů, ve kterém by se daly dohledat formální změny v kodexech, vývoj v čase, ale i konkrétní reakce na společenský vývoj a nově vznikající či zanikající tendence. Takový archiv kodexů podle mých zjištění ve vybraných redakcích neexistuje a často představovalo problém i nalezení aktuálního etického kodexu.

Právě kvůli absenci archivu etických kodexů a jejich správy se mi nepodařilo dohledat rok vydání Statutu redakce Lidových novin.

Obecně zaměstnanci i vedení redakce byli ve vyjadřování k etickým kodexům zdrženliví. Z tohoto důvodu se mi nepodařilo získat stanovisko, které k etickým principům novinářské práce zastává redakce deníku Blesk.

V druhé části jsem se soustředila na zprávy o vraždách s podílem dětí a mládeže, které byly publikovány ve vybraných denících. Celkově se v roce 2004 stalo 15 vražd spáchaných nezletilými. Delší zprávy měly deníky o sedmi z nich a čtyři vraždy se staly námětem zpráv v delším časovém horizontu ve všech čtyřech sledovaných denících. Pro lepší komparaci

³ Zákon č. 218/2003 Sb.

⁴ In: Příloha I.

výsledků práce jsem zkoumala prostředky užitě při referování právě o těchto čtyřech případech⁷. Použila jsem metodu obsahové analýzy.

Tato metoda zkoumá obsah na základě zvolených znaků, které řadí do stanovených kategorií. Prostřednictvím statistických operací jsou pak tyto proměnné znaky vyhodnoceny.

Metoda obsahové analýzy je tradiční metodou zkoumání obsahu. Je charakterizována vysokou mírou strukturovanosti a ověřitelnosti.⁸

Předmětem výzkumu bylo zjistit, nakolik vybrané deníky dodržují deklarovaná etická pravidla a zákonné normy při referování o vraždách spáchaných dětmi a mladistvými. Principy deklarované v kodexech lze v souvislosti s těmito trestnými činy zobecnit. Jde především o ochranu soukromí (zejména dětí) a respekt k pravdě (nezaměňování úsudku za fakt a s tím související princip presumpce nevinny). Na úrovni právních norem bylo zkoumáno především dodržování utajení identity pachatele mladšího osmnácti let.

Základní výzkumné otázky byly: Jak byla dodržována zákonem zaručená ochrana soukromí nezletilého pachatele? Které zdroje deníky využívaly? Jak často zprávy obsahovaly hodnotící soudy?

V této části jsem se zaměřila především na prostředky užitě v textu zprávy. Dalším námětem pro samostatným výzkum by byly ilustrační fotografie publikované u těchto zpráv.

⁷ Stručná charakteristika případu v příloze VII. – XII.

⁸ Shulz, Scherer, Hagen, Reifová, Končelík, 2004, str. 29 - 31

1. KRIMINALITA DĚTÍ A MLADISTVÝCH

Problematika trestných činů, které spáchali děti a mladiství, v posledních letech nabývá na závažnosti. Podle statistik Policejního prezidia ČR za období 1. 1. 2001 až 31. 12. 2005 klesá počet vražd, stoupá ale počet vražd s podílem dětí a mladistvých. Z přehledu kriminality dětí a mladistvých se ukazuje, že u dětí a mladistvých stoupá závažnost spáchaných trestných činů.

Obecně lze říci, že nárůst počtu těchto trestných činů je způsoben selháním jedince v procesu socializace, tedy přizpůsobení se společenskému systému.

„Socializace je celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy jednání, jazyk poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se tak do společnosti.“⁷

Člověk se rodí na svět jako jedinec. společenskou bytostí se stává až procesem socializace. Primární socializace probíhá v rodině, kde si člověk osvojuje pravidla života v kulturním prostředí. Učí se orientovat v symbolech, společenských standardech, přijímá hodnotový systém. V této fázi dominuje tlak společnosti a probíhá především pasivní adaptace jedince, který se přizpůsobuje změnou struktury své osobnosti.

Další fáze socializace probíhá po celý život v prostředí, kde se jedinec pohybuje. Po rodině je to škola, skupina vrstevníků, přátel, kolegů v práci, socializace se odehrává i prostřednictvím sdělovacích prostředků a dalších vlivů, které ve společnosti působí. V této fázi roste aktivní účast jedince. Člověk svým působením může ovlivnit či změnit hodnoty a normy sociálního celku, jehož je součástí.⁸

V případě, kdy dojde k trestnému činu spáchaném nezletilým či dospělým, dojde k porušení pravidel života ve společnosti. Jedinec narušil proces socializace.

Počet trestných činů spáchaných dětmi a mladistvými v poslední době roste. Proces začleňování jedince do společnosti tedy častěji selhává.

Všobecně může selhání v procesu socializace způsobit prostředí, ve kterém je jedinec utvářen. Zásadní prostředí pro osvojování společenských pravidel u skupiny dětí a mladistvých by měla být rodina. Z toho vyplývá, že vybočení z norem právního jednání, může být způsobeno v rodinném prostředí, tedy v rodinách problémových a dysfunkčních.⁹

⁷ Kraus, Poláčková et al., 2001, str. 54

⁸ Kraus, Poláčková et al., 2001, str. 54 - 60

⁹ Touto problematikou se zabývají sociální pracovníci oddělení péče o rodinu a děti referátu sociálních věcí. Jedná se o tzv. primární prevenci.

Všeobecně převládá názor, že většina nezletilých delikventů pochází právě z rozvrácených rodin. Není tomu tak. Značná část přichází z rodin fungujících, z rodin na vysoké sociokulturní úrovni.

V takových případech jsou jako nejčastější příčiny takového jevu uváděny tyto faktory: všeobecná krize hodnot, oslabení citových vazeb v rodině, preference ekonomických zájmů, krize pedagogických institucí, působení masmédií, filmu, počítačových her ad.¹⁰

Na tomto místě je třeba konstatovat, že nelze obecně definovat příčinu kriminality nezletilých. Nelze tedy určit ani příčinu narůstání tohoto jevu v posledních letech. Jde o specifickou reakci dospívajícího, který není schopen nebo ochoten přijmout hodnoty a pravidla společnosti, ve které žije. Příčinu této reakce je nutné hledat v individuálních případech takového jednání.

Ze statistik a zkušeností sociálních pracovníků vyplývá, že problém kriminality mládeže se netýká nějaké nepřizpůsobivé menšiny. Je to problém, který prostupuje celou společností. Je to krajní reakce na určité vlivy, které ve společnosti působí a na vývoj, jímž prochází.

Protiprávní činy osob mladších osmnácti let přináší celou řadu otázek k diskusi. Nejde jen o otázky, jaký je důvod tohoto jevu. Různí se především názory na míru ochrany nezletilých. Tato skutečnost se odráží i na snahách o změnu stávajících zákonných úprav pro soudnictví ve věcech mládeže. Jedním z návrhů je snížení hranice trestní odpovědnosti, dalším pak zveřejnění identity pachatele ve výjimečně závažných případech.

¹⁰ Rezníčková, 1994

2. ÚVOD DO ETIKY ŽURNALISTICKÉ PRÁCE

Základní termíny, které se v oblasti etiky užívají, jsou etika, morálka a mrav.

Slovo „etika“ pochází z řeckého slova *éthos*, které lze přeložit jako způsob jednání, zvyk, postoj a smýšlení osob. Výraz morálka je odvozen od latinského „*mos*“, což znamená předpis, zákon, vlastnost, způsob života a charakter. Význam obou slov je tedy velmi podobný. Výraz mrav pochází ze staroslovanštiny a označuje něco, co je vhodné, co se líbí.¹¹

Etika je disciplína zkoumající lidské jednání a chování ve vztahu ke svědomí a k základním hodnotám dobra a zla. Předmětem zkoumání etiky je morálka.

Morálku lze definovat jako „historický soubor hodnot, ideálů a představ, které specifikují mravní nárok určitého společenství či sociální skupiny.“¹² Anzenbacher pak jako morální označuje situaci, kdy dochází ke shodě svědomí s jednáním.¹³

K tomu, aby mohlo být nějaké chování hodnoceno jako mravní, jsou nezbytnými předpoklady svoboda a svědomí. Svoboda představuje možnost samostatného dobrovolného rozhodnutí. Pokud člověk při svém jednání není svobodný a nemá možnost volby, nelze potom z hlediska morálky jeho činy, chování posuzovat. Svědomí znamená, že si je jedinec vědom rozdílu mezi dobrem a zlem. Ví, že základní mravní nárok je, že se má dobro konat a zlo nekonat. Pokud je schopen rozpoznat mezi jednáním dobrým a zlým, pak může určit, co by měl a co my neměl dělat.¹⁴

Etika se kromě mravních norem a mravního chování zabývá i historickým vývojem mravních hodnot.

V současné době je pro evropskou společnost charakteristická pluralita představ o morálním jednání. Tato různost pojetí je determinována vlivy, které evropskou společnost utvářely. Jedním z nich je dědictví antické kultury. Právě v tomto období se začala etika jako vědní disciplína utvářet. Další pojetí, které má vliv na současnou podobu evropské společnosti je morálka židovsko-křesťanská.¹⁵

Kromě historických vlivů stav morálky utváří i současný stav společnosti.

Období, ve kterém žijeme, je označováno jako postmoderní doba. Postmodernismus jako filosofie, která utváří společnost, vychází ze dvou důležitých motivů. Prvním je víra v lidský rozum. Díky schopnostem lidského myšlení, díky vědě, může člověk přinést

¹¹ Anzenbacher, 1994, str. 13 - 18

¹² Herzogová, 1998, str. 103

¹³ Anzenbacher, 1990, str. 223

¹⁴ Anzenbacher, 1994, str. 13 - 18

¹⁵ Herzogová, 1998, str. 103 - 107

objektivní informace o světě. Racionální a spolehlivé poznání pak může sjednotit lidskou společnost. Druhým motivem má být osvobození člověka. Úzce souvisí s prvním bodem a právě díky vysvobození od pověr, zažitých představ i náboženských názorů může člověk poznávat rozumem. Stejným způsobem – tedy racionální cestou - potom může společnost dospět k diskusi o hodnotovém systému, který bude ve společnosti určující.

Osvobozování a oddalování se od tradičně uznávaných představ ovšem přivedlo společnost do stavu, který někteří etikové a sociologové označují jako krizi hodnot. Systém hodnot již neplatí, ale společnost zatím nedefinovala jiné všeobecně uznávané hodnoty. Absence obecně platných hodnot tak dostává i morálku do pozice těžko uchopitelné.¹⁶

Etiku jako disciplínu lze rozdělit na čtyři přístupy. Jde o etiku deskriptivní, která se snaží popsat mravní hodnoty platné v určité společnosti. Přístup normativní etiky zkoumá normy, pravidla, kterými se lidé řídí při rozhodování jak jednat. Metaetika zkoumá jazyk morálky. A předmětem aplikované etiky jsou jednotlivé situace, problémy, které mají určitý morální rozměr. Tedy způsob užití teorie v praxi. Součástí aplikované etiky je etika profesní. Ta se zabývá pravidly a normami, které mají formovat chování jedinců v určité profesi.¹⁷

Profesní organizace, které chtějí kodifikovat pravidla jednání ve svém oboru, vydávají etické kodexy. Tyto kodexy mají normativní charakter. Existují profese, kde je etický kodex tradičním obrazem přihlášení se k určitým hodnotám. Mezi taková povolání patří například lékaři a advokáti. Snaha o definici určitých etických pravidel existuje i v profesi novinářské.

Základním rámcem určujícím pravidla lidské společnosti jsou zákonné normy. Jedním ze základních principů demokratického šíření informací je svoboda médií. Pokud je zákonem zaručena svoboda médií, nastupuje otázka společenské odpovědnosti médií, kterou si kladou mediální instituce samotné. V rámci plnění role médií, v rámci zachování novinářské profesionality a vymezení základních pravidel práce, které se týkají nejen samotného výsledku žurnalistické tvorby, ale i postavení novináře, dochází k hledání a definování samoregulačních mechanismů. Ty mají zajišťovat určitou míru profesionality a ochranu před zneužitím svobody médií. Etická pravidla práce novinářů jsou návodem, mají definovat určitý hodnotový systém. Dodržování takových pravidel není z podstaty etiky vymahatelné. Měly by být záležitostí vnitřního přesvědčení jedince.

Nejde ale pouze o pravidla, která by omezovaly svobodu novinářské tvorby. Stanovení a dodržování etických pravidel posiluje postavení médií jako nezávislých institucí, které prostřednictvím kodexů definují i pravidla vztahů s vnějšími institucemi.

¹⁶ Šimek, Špalek, 2003, str. 10 - 19

¹⁷ Thompson, 2004, str. 11 - 13

„Soudržný a novináři akceptovaný systém profesních norem nabízí nejlepší ochranu toho, aby si žurnalistika udržela svou relativní autonomii.“¹⁸

V oblasti žurnalistiky existují etické kodexy, deklarující pravidla jednání novináře, na různých úrovních organizační struktury. Obecně lze v oblasti žurnalistické práce formulovat problematické oblasti, které se stávají předmětem úpravy v těchto dokumentech:¹⁹

- a) Říkat pravdu, předávat jen ověřené informace, nezkreslovat, nezamlčovat, oddělovat fakta a osobní názory
- b) Vyvarovat se střetu zájmů
- c) Chránit důvěrné zdroje informací
- d) Nepřijímat dary a výhody, nezastávat pozice, které by zpochybňovaly nezávislé postavení novináře
- e) Respektovat soukromí (s narušováním soukromí souvisí i nedodržování principu presumpce nevinny)
- f) Zprávy, fotografie a dokumenty získávat jen čestným způsobem a nedeformovat jejich výpovědní hodnotu
- g) Vyhybat se plagiátorství

Rozhodování v etické rovině ovšem není černobílé. Často proti sobě stojí dva důležité momenty: právo na soukromí a právo veřejnosti na informaci, ochrana zdroje a ohrožení závažných právních norem, zveřejnění plné informace a taktika krizových štábů zabránit panice, nezaujatá pozice novináře a moment, kdy je nutné se události začít účastnit aktivně atd.

Novináři by měly s těmito etickými dilematy pracovat opatrně a zvažovat dopady a vlivy, které jejich jednání přinese.

V této práci se soustředím především na dvě oblasti novinářské etiky – ochrana soukromí a publikování pouze ověřených zpráv, získaných čestným způsobem. S těmito oblastmi souvisí i dodržování principu presumpce nevinny.

Ochrana soukromí upravená ve všech zkoumaných etických kodexech není přesněji specifikována. Lze ji obecně definovat jako publikování informací, které vedou k identifikaci, informací, které zasahují do neveřejných oblastí života člověka.

¹⁸ Ruß-Mohl, Bakičová, 2005, str. 253

¹⁹ Srov. Deklarace pravidel novinářské práce, Etický kodex novináře Syndikátu ČR, Statut redakce I.N a Etický kodex novináře MF Dnes

Ověřená zpráva je v žurnalistické teorii nejjednodušeji definována jako zpráva ověřená ze dvou nezávislých zdrojů²⁰.

²⁰ Kolektiv autorů, 2001, str. 21 - 23

II. NORMATIVNÍ ÚPRAVA REFEROVÁNÍ O TRESTNÝCH ČINECH S PODÍLEM NEZLETILÝCH

Cílem této kapitoly je popsat pravidla a principy upravující referování o trestných činech, které spáchali děti a mladiství. Pro tuto oblast platí pravidla na úrovni právních norem, jejichž nedodržování je sankcionováno. Existují také pravidla, která jsou formulována v etických kodexech redakcí či novinářských organizací. Jejich dodržování může být součástí pracovní smlouvy, přesto je vymahatelnost problematická.

Z důvodu širšího ukotvení jsou v oblasti právních norem popsány zákony rozdílné právní síly. Od zákona ústavního, deklarující princip presumpce nevinny, až k zákonu o soudnictví ve věcech mládeže.

Také v oblasti novinářské etiky existují etické kodexy s různou šíří působnosti. Míru obecnosti definování jednotlivých pravidel nelze odvozovat z šíře působnosti. Obecně lze pouze konstatovat, že redakční etické kodexy oproti etickým kodexům novinářských organizací navíc definují roli novináře coby zaměstnance redakce a vztah redakce k vydavateli.

1. ÚPRAVA REFEROVÁNÍ O TRESTNÝCH ČINECH S PODÍLEM NEZLETILÝCH V ZÁKONNÝCH NORMÁCH

Na úrovni právních norem existují zákony s různou právní silou, které upravují referování o nezletilých pachatelích více či méně konkrétněji.

Nejvýše stojí ústavní zákon deklarující základní princip přístupu k obviněnému, dále je popsána ochrana nezletilého upravená v Úmluvě o právech dítěte a nakonec zákon o soudnictví ve věcech mládeže.

V současném platném trestním řádu ČR je uzákoněna hranice trestní odpovědnosti na patnáct let. Hranice zletilosti, jejímž dosažení se jedinec stává způsobilý k právním úkonům, je 18 let.²¹

Protiprávní činy spáchané osobami mladších osmnácti let upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže²². Tento zákon zavedl také speciální soudnictví pro děti, které z důvodu nedosažení věkové hranice nenesou trestní odpovědnost a jejich čin není zaznamenán v trestním rejstříku. Takové případy řeší soud občansko-právní a delikventům může uložit trest ochranné výchovy. Právě tímto specifickým přístupem se zákon snaží být alternativou ke snížení hranice trestní odpovědnosti.

Mladiství mezi patnáctým a osmnáctým rokem věku jsou souzeni před trestním soudem, při posuzování a při udělování trestu je brán ohled na jejich věk.

Pro všechny pachatele trestných činů platí ochrana soukromí, která má sloužit ke snadnější resocializaci. Podle této úpravy nesmí být pachatel identifikován.

1.1 Listina základních lidských práv a svobod

Obecným principem, který se při referování o pachatelích protiprávních činů uplatňuje, je princip presumpce nevinny. Tento postup je kodifikován v Listině základních lidských práv a svobod.

„Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy. Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.“²³

²¹ Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník § 8

²² Zákon č. 218/2003 Sb.

²³ Listina základních lidských práv a svobod, Článek 40, Odstavec 1, 2

1.2 Úmluva o právech dítěte

Zákonnou normou, která upravuje práva dítěte (resp. nezletilého) v soudním procesu, je Úmluva o právech dítěte z 20. 11. 1989, podepsána ČSFR 30. 9. 1990.

Úmluva mimo jiné deklaruje specifický přístup k nezletilým účastníkům trestního řízení, které má v důsledku přispět ke snadnější resocializaci. V průběhu celého řízení ustanovuje ochranu soukromí dítěte.

„Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte obviněného, obžalovaného nebo uznaného vinným z porušení trestního práva na takové zacházení, které rozvíjí smysl dítěte pro důstojnost a čest, které znovu posiluje úctu dítěte k lidským právům a základním svobodám jiných a bere ohled na věk dítěte, napomáhá znovu začlenění a zapojení dítěte do prospěšného působení ve společnosti.

Za tímto účelem a s ohledem na příslušná ustanovení mezinárodně-právních dokumentů státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zejména zabezpečují, aby ... ve všech stádiích řízení bylo plně uznáváno jeho soukromí.“²⁴

1.3 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon, který by řešil specifické trestní soudnictví a trestání mládeže na území České republiky, neexistoval od konce druhé světové války.

Záležitosti delikvence mladistvých a dětí byly upraveny v obecném trestním zákoně²⁵ a v zákoně o trestním řízení soudním²⁶. V příslušných hlavách byly upraveny odlišnosti proti obecným ustanovením.

Zákon například omezil tresty, které lze nezletilým uložit. Trest odnětí svobody se u mladistvých snížil na polovinu.

Takto definované odlišnosti v obecném trestním zákoně neumožnily dostatečnou diferenciaci trestní odpovědnosti mladistvých. Zákon neupravoval zásady a postupy zvláštního řízení proti nezletilým pachatelům, které si vzhledem k věkovým odlišnostem vyžadují.

V roce 2003 (v předešlém volebním období byl návrh zpracován, ale nebyl projednán) připravilo Ministerstvo spravedlnosti speciální zákon podle vzoru v Kanadě, Rakousku a

²⁴ Úmluva o právech dítěte, Část I. Článek 40. Odstavec 1., 2., 2. vñ

²⁵ Zákon č. 140/1961 Sb.

²⁶ Zákon č. 141/1961 Sb.

Švýcarsku, který upravoval specifické soudnictví ve věcech mládeže. Zákon vyšel ve Sbírce zákonů pod číslem 218/2003.

Tento návrh byl zpracován ještě před plánovanou celkovou rekonstrukcí trestního řádu.

Podle důvodové zprávy k návrhu zákona v dosavadní právní úpravě nebylo řešení trestných činů nezletilých dostatečně individualizováno, nebylo dostatečně upraveno zacházení s osobami mladšími patnácti let a v řízení nebylo dostatečně vymezeno a chráněno postavení mladistvého, jeho osobnost a soukromí.

Zákon upravuje odlišný přístup, specializaci a užší spolupráci dotčených institucí v systému trestní justice ve věcech mladistvých, dále rozšiřuje škálu opatření alternativních k trestu odnětí svobody, které by mimo jiné odsouzenému umožnily podílet se na odčinění způsobených škod a zabraňovaly by kriminální stigmatizaci pachatele²⁷.

Upravuje zveřejňování informací o obviněných i odsouzených mladistvých nebo dětí a zavádí sankci za porušení tohoto nařízení.

Ve čtvrté části zákona č. 218/2003 Sb., která novelizuje zákon o přestupcích, je obsažena sankce, podle které se zveřejnění jména, bydliště, identifikačních údajů, případně fotografie delikventů může postihnout pokutou až do výše 50 tisíc korun.

Zákon nově zavádí i speciální soudní řízení pro pachatele, které nedosáhly hranice trestní odpovědnosti. V takovém případě dělí podmínky řízení před občansko-právní soudem, který může delikventům nařídít ochrannou výchovu. Reforma soudnictví nad mládeží by měla být variantou ke snížení hranice trestní odpovědnosti.

1.3.1 PROJEDNÁVÁNÍ ZÁKONA

Vládní návrh zákona byl předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky 4. února 2003. Za navrhovatele zákon uvedl místopředseda vlády a ministr spravedlnosti ČR Pavel Rychetský.

Zákon se stal jedním z předmětů v řadě sporů vládnoucí strany České strany sociálně-demokratické s opoziční Občansko-demokratickou stranou. Tato skutečnost se projevila v rozpravě k zákonu jak v Poslanecké sněmovně, tak v Senátu.

Hlavním argumentem ODS proti návrhu zákona bylo nevyjímat jedním zákonem část trestního řádu, ale řešit tuto problematiku komplexně dlouho plánovanou novelou trestního zákona a zákona o trestním řízení soudním.

²⁷ In: Důvodová zpráva, Sněmovní tisk 210, Vládní návrh zákona o odpovědnosti mládeže, 6. 2. 2003, Poslanecká sněmovna PČR

Poslanci ODS se snažili bojovat také proti trestní nepostižitelnosti nezletilých, kterou podle jejich názoru zákon deklaroval. Poslanec ODS Radim Chytka v průběhu prvního čtení zákona v PSP ČR konstatoval:

„Řekl bych, že zadání znělo zhruba takto: snesme na jeden stůl, snesme do jedné právní normy všechny argumenty pro to, aby mladiství, kteří páchají trestnou činnost, byli právně nepostižitelní.“²⁸

Ve druhém čtení zákona poslanec Radim Chytka vystoupil s návrhem na snížení hranice trestní odpovědnosti ze čtrnácti na patnáct let. Návrh nebyl schválen.

Návrh zákona byl projednán v ústavně-právním a petičním výboru. Dne 21. května 2003 byl zákon v Poslanecké sněmovně schválen. Ze 182 přítomných poslanců bylo 128 pro návrh zákona. Pouze ODS se jako strana postavila drtivě proti.

V Senátu návrh projednal ústavně-právní výbor a výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice. Návrh zákona byl schválen Senátem 25. června 2003 hlasy 46 senátorů a senátorek z 69 přítomných.

Prezident zákon podepsal 9. července 2003. Zákon vyšel ve Sbírce zákonů pod číslem 218/2003. Nabyl účinnosti 1. ledna 2004.

1.3.2 PUBLIKOVÁNÍ INFORMACÍ O NEZLETILÝCH ÚČASTNÍCÍCH TRESTNÍHO ŘÍZENÍ PODLE ZÁKONA O SOUDNICTVÍ VE VĚCECH MLÁDEŽE

Zákon opakuje zásadu presumpce nevinny a zaručuje soukromí nezletilým. Upravuje případy zveřejňování informací o účastnících trestního řízení v průběhu jeho vedení a publikování informací o průběhů líčení ve veřejných sdělovacích prostředcích.

„V řízení podle tohoto zákona je třeba chránit osobní údaje osoby, proti níž se řízení vede, a její soukromí, aby každá taková osoba byla chráněna před škodlivými vlivy, a při dodržení zásady, že je považována za nevinou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“²⁹

Zveřejňování informací o řízení vedeném proti mladistvému v průběhu trestního řízení je možné jen pokud neohrozí ukončení trestného řízení a pokud nenaruší ochranu mladistvého či jiných zúčastněných osob.

²⁸ Prvé čtení zákona o soudnictví ve věcech mládeže, 26. 2. 2003

²⁹ Zákon č. 218.2003 SB., O soudnictví ve věcech mládeže, Hlava jedna § 3, odstavec pátý

„Nestanoví-li tento zákon jinak nikdo nesmí jakýmkoli způsobem zveřejnit žádnou informaci, ve které je uvedeno jméno, popřípadě jména, a příjmení mladistvého, nebo která obsahuje informace, které by umožnily tohoto mladistvého identifikovat.

Za postup v rozporu s odstavcem 1 se nepovažuje sdělení informací během trestního řízení, pokud účelem takového postupu není jejich zveřejnění, anebo je-li jejich účelem pátrání po mladistvém.“³⁰

Referování o trestním řízení vedeném proti mladistvému je upraveno v paragrafu následujícím.

„Publikování informací o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, které by vedly ke ztotožnění mladistvého ve veřejných sdělovacích prostředcích nebo jiným způsobem, je zakázáno. Stejně tak je zakázáno publikování každého textu nebo každého zobrazení týkajícího se totožnosti mladistvého.“³¹

Podle zákona není dítě mladší patnácti let trestně zodpovědné. V případě spáchání trestného činu dítětem mladší patnácti let, se koná řízení u soudu pro mládež. Publikování informací o něm je možné jen po právní moci rozhodnutí, kterým bylo řízení skončeno a bez uvedení jména a příjmení dítěte, dalších účastníků řízení, jejich opatrovníků nebo jiných zástupců.

Ve čtvrté části zákona je stanovena sankce až 50 000 Kč za uveřejnění informací o řízení vedeném proti nezletilému v rozporu se zákonem a uvedení jméno obviněného, jeho příjmení nebo jiné okolnosti, které mohou vést k identifikaci.

1.3.3 NAVRŽENÉ ZMĚNY ZÁKONA

Zákon č. 218/2003 Sb. byl novelizován zákonem č. 383/2005 Sb., O výkonu ústavní výchovy. Ve věci referování o trestných činech s podílem nezletilých však ke změně nedošlo.

Stále diskutovaným tématem je změna hranice trestní odpovědnosti.

Snížení hranice trestní odpovědnosti z patnácti na čtrnáct let byla zakotvena v návrhu nového trestního zákoníku, který by nahrazoval zákon č. 140/1961 Sb. a zákon č. 141/1961 Sb.

Trestní zákon z roku 1961 byl za desítky let své existence mnohokrát novelizovaný a snaha vytvořit nový trestní zákon se zrodila ve stejné době jako demokracie v naší zemi.

³⁰ Zákon č. 218/2003 SB., O soudnictví ve věcech mládeže. Hlava dvě. Díl 7, Oddíl 6, § 53, Odstavec 1, 2

³¹ Zákon č. 218/2003 SB., O soudnictví ve věcech mládeže. Hlava dvě. Díl 7, Oddíl 6, § 54, Odstavec 2

Vládní návrh trestního zákona byl předložen Poslanecké sněmovně 21. července 2004. Prošel s pozměňovacími návrhy ústavně-právním výborem a po třetím čtení byl Poslanecké sněmovně schválen. 10. ledna byl postoupen Senátu, ten návrh zamítl a vrátil k projednání sněmovně. Ta o vráceném návrhu zákona jednala na 54. schůzi dne 21. března 2006 a zákon nepřijala.

Česká strana sociálně-demokratická měla výhrady k pasážím zákona týkající se postihu tzv. tunelářů. Strana KDU-ČSL nesouhlasila s nově definovaným trestným činem, kterým byla eutanázie. A poslanci strany KSČM vystoupili proti paragrafu, podle kterého by propagace komunismu byla protizákonná.

Česká republika zůstala poslední postkomunistickou zemí, která po roce 1990 nemá nový trestní zákon.

V roce 2004 zpracovalo Ministerstvo spravedlnosti návrh na změnu soudnictví ve věcech mládeže, který má zpřesnit možnost zveřejňování informací o mladistvém. Podle tohoto návrhu by soudce mohl rozhodnout o zveřejnění totožnosti mladistvého v případech zvláště závažného provinění a pokud je uveřejnění potřebné z hlediska ochrany společnosti.

Návrh zákona byl schválen senátem a byl předán k podpisu prezidentovi.

2. ÚPRAVA REFEROVÁNÍ O TRESTNÝCH ČINECH S PODÍLEM DĚTÍ A MLADISTVÝCH V ETICKÝCH KODEXECH

Problém referování o trestných činech a o nezletilých v roli pachatelů není v etických kodexech vybraných organizací novinářů ani vybraných českých deníků přesně zakotven. Trestné činy spáchané nezletilými podle těchto profesních pravidel pro novináře nepředstavují specifický problém, který by bylo potřeba přesněji upravit.

Pro komplexnější přehled jsou uvedeny etické kodexy s různou šíří působnosti.

Jako kodex etických pravidel novinářské práce s největším dosahem je uvedena Deklarace chování novináře, vydaná v roce 1954, Mezinárodní federací novinářů (International Federation of Journalists). Tato federace je největší organizací novinářů na světě, má okolo 500 000 členů ve více než sto zemích světa. Byla založena v roce 1926, znovu obnovena v roce 1946 a její historie v současné podobě se datuje od roku 1952.

Na evropské úrovni funguje Evropská federace novinářů, která je regionální pobočkou Mezinárodní federace novinářů.

Na národní úrovni působí od roku 1990 Syndikát novinářů České republiky. Součástí stanov Syndikátu je i Deklarace pravidel novinářské práce IFJ. Syndikát na v červnu roku 1998 vydal Syndikát Etický kodex novináře, jehož sestavením byl pověřen Miroslav Jelínek, který dnes stojí v čele SNČR. Diskuze o podobě Etického kodexu trvala dva roky.

Na konci roku 1998³² Syndikát ČR ustanovil Komisi pro etiku Syndikátu novinářů ČR, která má plnit Ústavu Mezinárodní organizace novinářů a deklarace z kongresů.

Dále jsou v práci zkoumány dokumenty plnící úlohu etického kodexu redakcí vybraných deníků.

2.1 MEZINÁRODNÍ FEDERACE NOVINÁŘŮ

Mezinárodní federace novinářů přijala na druhém světovém kongresu (Bordeaux, Francie 25. – 28. dubna 1954) Deklaraci pravidel novinářské práce³³ (Declaration of principles on conduct of journalists), která formuluje etické zásady novinářské práce. Dokument byl novelizován na 18. světovém kongresu v dánském Helsingoru (2. – 6. června 1986).

³² Stanovy Etické komise nabyly účinnosti dnem 26. listopadu 1998.

³³ In Příloha III.

Osm bodů etického kodexu formuluje základní principy etiky novinářské práce. Mimo jiné respektovat pravdu; vycházet pouze z informací, jejichž původ je novináři znám; k získávání zpráv, fotografií a dokumentů používat jen čestné cesty; nedopouštět, aby články mohly podněcovat k diskriminaci na základě rasy, pohlaví, sexuální orientace, řeči, vyznání, politických názorů, národního nebo sociálního původu. Jako vážné porušení novinářské profesionality uvádí plagiátorství, nepodložená obvinění a přijímání úplatků.

Deklarace neupravuje způsoby psaní o jednotlivých tématech, nespecifikuje práci novináře v průběhu soudního sporu, nedeklaruje ochranu soukromí a neupravuje ani ochranu dítěte.

2.2 SYNDIKÁT NOVINÁŘŮ ČR

Na základě studia obdobných dokumentů v jiných zemích vypracoval Syndikát novinářů ČR Etický kodex novináře⁴. Dodržování zásad etického kodexu je závazné pro všechny členy této organizace. Pro všechny novináře v zemi bez ohledu na členství v Syndikátu novinářů ČR se dodržování tohoto kodexu doporučuje.

Kodex byl schválený valnou hromadou Syndikátu novinářů ČR 18. června 1998, aktualizován správní radou 25. listopadu 1999.

Etický kodex je koncipovaný jako obecná doporučení pro práci novináře. Dělí se na tři části. První s názvem *Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace* upravuje především výsledek žurnalistické tvorby. Druhá část má titul *Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice*, stanovuje pravidla týkající se postavení novináře. A ve třetí části *Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií* Syndikát deklaruje základní principy profesionality novinářské práce. Mezi nimi jsou mimo jiné ochrana zdroje, respekt k soukromí a zákaz plagiátu.

Na rozdíl od etických pravidel Mezinárodní federace novinářů je zde již upravena ochrana dětí.

V souvislosti s referováním o trestných činech, které spáchaly osoby nezletilé, by se novinář měl řídit především těmito body:

Novinář je povinen „respektovat soukromí osob, zejména dětí a osob, které nejsou schopny pochopit následky svých výpovědí“.

Je povinen „dodržovat přísně zásadu presumpce nevinny a neidentifikovat příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich jasného svolení“.

„Kromě nesporných důvodů veřejného zájmu nesmí novinář svou činností dostat dotčené osoby do nesnázi nebo osobní tísně.“³⁵

Komise se na svých zasedáních v minulosti vícekrát vyjadřovala k porušení ochrany soukromí nezletilých, vyjádření se ale týkalo nezletilých v roli svědků či obětí, nikdy nezletilého coby pachatele.

2.3 BLESK

V deníku Blesk nejsou etická pravidla kodifikována v redakčním etickém kodexu.

2.4 LIDOVÉ NOVINY

Redakce Lidových novin vydala Statut redakce³⁶, který podle slov zástupce šéfredaktora Petra Zavadila plní úlohu etického kodexu. Podle jeho vyjádření byl kodex vydán pravděpodobně v roce 1998.

V tomto dokumentu je úprava referování o trestných činech - ať již s podílem nezletilých či zletilých - řešena v porovnání s ostatními zkoumanými dokumenty konkrétněji. Nezmiňuje roli pachatele ani obětí, ale zaručuje nestranné a ověřené informace o události. Zároveň jako jediný z uvedených etických kodexů zmiňuje zákonem zaručená osobní práva.

Ve druhém odstavci pod titulem Zásady a cíle listu je uvedeno:

„Při získávání i prezentování informací (Lidové noviny) respektují lidskou důstojnost a zákonem zaručená osobní práva.“

Odstavec pátý, který stanovuje pravidla profesionálního jednání člena redakce Lidových novin a smluvního spolupracovníka Lidových novin, říká:

Novinář „usiluje o to, aby informace, které rozšiřuje, byly pravdivé, přesné a úplné. Nevydává úsudek za fakt. Nezkresluje, nezamlčuje... Při získávání informací, dokumentů či fotografií postupuje přímým, otevřeným a čestným způsobem ... Nepublikuje fakta, jež je možno považovat za porušení práva na soukromí, pokud si to nevyžaduje nepopiratelný veřejný zájem.“³⁷

³⁴ In Příloha IV.

³⁵ Etický kodex novináře. 3. b), d) .f)

³⁶ In Příloha V.

³⁷ Statut redakce (Příloha V.)

2.5 MLADÁ FRONTA DNES

Etický kodex novináře Mladé fronty Dnes³⁸ byl vydán 18. března 2002. Blíže neupravuje výsledek tvorby novinářů MF Dnes. Zabývá se pozicí redaktora v průběhu tvůrčího procesu. Zmiňuje střet zájmů, autorskou činnost novináře v jiných médiích, vystupování redaktorů při práci a přijímání darů.

Způsob referování o trestných činech není v kodexu zakotven. Celkově nespecifikuje, jakým způsobem o tématech psát ani nedeklaruje ochranu dětí. Novinář je tedy vázán obecně formulovanou úvodní větou: „Povinností každého pracovníka MF Dnes je poskytovat čtenáři pravdivé, přesné a nezkreslené informace.“³⁹

2.6 PRÁVO

Dokument, který by v deníku Právo plnil úlohu etického kodexu, nebyl vydán. Podle redaktora Jana Holého se každý novinář Práva řídí vlastními morálními principy. A takováto regulace se podle vedení redakce ukázala jako dostačující.

³⁸ In Příloha VI.

³⁹ Etický kodex novináře MF DNES (Příloha VI.)

III. REFEROVÁNÍ O VRAŽDÁCH S PODÍLEM DĚTÍ A MLADISTVÝCH SPÁCHANÝCH V ROCE 2004, PROCES SAMOREGULACE V PRAXI

1. VRAŽDY SPÁCHANÉ NEZLETILÝMI: VÝZNAM ANALÝZY DODRŽOVÁNÍ SAMOREGULAČNÍCH MECHANISMŮ A ETICKÝCH PRINCIPŮ

V posledních letech se téma násilí u nezletilých stalo celospolečenským tématem. Počet závažných trestných činů spáchaných dětmi a mladistvými roste i v České republice. Podle statistik Policejního prezidia v ČR v posledních pěti letech celkový počet vražd mírně klesl. Stoupá ovšem počet vražd, které spáchali nezletilí. V přehledu kriminality za období 1. ledna 2001 do 31. prosince 2005 roste v posledních letech u skupiny dětí a mladistvých závažnost spáchaných trestných činů.⁴⁰

V souvislosti s tímto vývojem roste význam zákonných úprav, etických kodexů médií, které by reflektovaly tento vývoj a definovaly podmínky pro tyto specifické případy. V roce 2003 vznikl zákon upravující soudnictví ve věcech mládeže.⁴¹ Přesto, že zůstává stále diskutovaná otázka snížení hranice trestní odpovědnosti či plné zveřejnění identifikace nezletilého pachatele ve výjimečných případech, zákonná úprava existuje.

Jinak je tomu v případě etických kodexů sledovaných deníků. Etické kodexy jsou formulovány obecně a shrnují jen základní body, kterých by měl novinář při své práci dbát. Nesnaží se aktuálně reagovat na jevy či problémy, které se vyskytnou, ale spíše se deklarují jako nadčasové samoregulační normy.

Otázka dodržování či nedodržování etických principů nemůže být zodpovězena zcela jednoznačně. Zásady etiky byť jasně formulované nelze vyžadovat, protože etika ze své podstaty předpokládá svobodu a možnost volby. Principy etického jednání jsou formulovány obecně a při jejich realizaci se bere v potaz i vzniklá situace, dopady a vlivy určitého jednání.

Výzkum v této práci bude zaměřen na principy deklarované v etických kodexech vybraných deníků a novinářských organizací. Ze zkoumaných dokumentů lze zobecnit základní principy týkající se vražd spáchaných nezletilými: respektovat soukromí (zejména dětí), respektovat pravdu a nevydávat úsudek za fakt a při získávání informací postupovat čestným, přímým postupem.

⁴⁰ In Příloha I.

⁴¹ In Část II. této práce, Kapitola 1.3 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, str. 17

Cílem práce je na příkladu vražd spáchaných nezletilými popsat, jak deníky samoregulační mechanismy či etické principy - své vlastní nebo organizací sdružujících novináře - dodržují, případně dokázat, zda je tato samoregulace dostatečná.

2. KVANTITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA: METODOLOGICKÝ ÚVOD

2.1 Metoda obsahové analýzy

Pro práci byl zvolen kvantitativní přístup metody obsahové analýzy. Je to metoda zkoumání obsahu na základě vybraných znaků zařazených do zvolených kategorií a pomocí statistických operací jsou tyto proměnné vyhodnoceny. Tento postup je charakterizován vysokou mírou strukturovanosti, intersubjektivním zpracováním a v jejich důsledku ověřitelným popisem.⁴² Metoda obsahové analýzy se vyvíjí od doby druhé světové války a je tradičním postupem při analýze obsahu.⁴³

2.1.1. Formulace výzkumných otázek

Výzkumné otázky vychází z cíle práce, tedy na kolik deníky dodržují etické principy deklarované v etickém kodexu vlastní redakce či organizací sdružující novináře.

1. Jak byla dodržována zákonem zaručená ochrana soukromí nezletilého pachatele?
2. Které zdroje vybrané deníky využívaly?
3. Jak často zprávy obsahovaly hodnotící soudy?

2.1.2. Definiční základního souboru jednotek

Pro výzkum byly zvoleny vzorky ze čtyř celostátních deníků: Blesk, Lidové noviny, Mladá fronta Dnes a Právo. Vzorky byly vybrány i z regionálních mutací zvolených deníků.

Tyto deníky mají velký dosah mezi obyvatelstvem po celé republice⁴⁴ a téma vražd, zejména případy vražd spáchaných nezletilými, pro ně představuje atraktivní téma. Do základního souboru jednotek byla vybrána všechna vydání vybraných titulů od 1. ledna 2004 do 31. prosince 2004.

⁴² Schulz, Scherer, Hagen, Reifová, Končelík. 2004, Str. 29 - 31

⁴³ Berelson, 1971

⁴⁴ Podle MEDIA PROJEKTU 2005 jde o čtyři nejčtenější tituly v ČR v období 2. pololetí roku 2005

2.1.3. Konstrukce vzorku ze základního souboru

Z definovaného souboru jednotek byl pro analýzu vybrán vzorek zpravodajských článků ze zvoleného časového intervalu.

Během roku 2004 bylo podle statistik Policejního prezidia zaznamenáno celkem patnáct vražd s podílem nezletilých. O čtyřech vraždách referovaly obsáhleji všechny vybrané deníky v delším časovém horizontu. Tyto vraždy se odehrály u Kmetiněvsi, ve Svitavách, v Hanušovicích a Olešnici.⁴⁵

Pro analýzu byly zvoleny články, které referovaly o těchto čtyřech vraždách a událostech bezprostředně souvisejících. S ohledem na předmět zkoumání, referování o nezletilém pachateli, byly vybrány články, které referovaly o události od chvíle, kdy byl pachatel objeven, respektive obviněn.

V redakčním systému Newton IT nebo v archivu deníků byly články vyhledány podle klíčových „slov vražda – místo události“.

2.1.4. Definice jednotky analýzy

Jednotkou analýzy byl zvolen zpravodajský článek. Zpravodajský článek je definován jako graficky ucelená žurnalistická jednotka se samostatným nadpisem. Obrazový materiál k textovým příspěvkům není předmětem analýzy.

2.1.5. Konstrukce kategorií proměnných, které jsou předmětem analýzy

U jednotlivých zkoumaných jednotek byly sledovány tyto kategorie obsahu:

- Zveřejnění osobních údajů nezletilého obviněného
- Zveřejnění osobních údajů rodinných příslušníků obviněného
- Zveřejnění osobních údajů oběti
- Zdroj uvedených informací
- Přítomnost hodnocení
- Přítomnost hodnocení od autora článku
- Přítomnost hodnocení od vystupujícího mluvčího č. 1
- Přítomnost hodnocení od vystupujícího mluvčího č. 2

2.1.6. Struktura systému kvalifikace

Zkoumaných kategoriím obsahu byly přiřazeny textové hodnoty a jim přiděleny numerické kódy, které popsaly proměnné. Jednotlivé kategorie jsou popsány v kódovací knize.

2.1.7. Analýza sebraných dat, vyvození závěrů

Sebraná data na základě kvantitativního výzkumu byla vyhodnocena manuálně pomocí základních statistických operací.

Vyhodnocení dodržování etických principů a zákonných norem bylo provedeno pro jednotlivé deníky a poté souhrnně jako průměrná hodnota čtyř výsledných hodnocení jednotlivých deníků.

¹⁵ Příklady článků jsou v příloze této práce pod číslem VII. – XII.

3. DODRŽOVÁNÍ SAMOREGULAČNÍCH MECHANISMŮ A ETICKÝCH PRINCIPŮ DENÍKŮ BLESK, LIDOVÉ NOVINY, MLADÁ FRONTA DNES A PRÁVO PŘI REFEROVÁNÍ O VRAŽDÁCH, KTERÉ SPÁCHALI NEZLETILÍ

Předmětem výzkumu bylo 84 zpravodajských článků ve čtyřech zvolených denících. Výsledky výzkumu pro jednotlivé tituly

3.1 BLESK (zkoumáno 14 článků)

3.1.1 Zveřejnění osobních údajů obviněného (počet článků, které obsahovaly údaje)

14 % věk a křestní jméno

36 % věk + křestní jméno + obec

43 % jiné údaje (věk + škola)

3.1.2 Jaké zdroje deník využíval (počet článků, ve kterých byl zdroj uveden)

50 % nezletilý mluvčí

29 % zaměstnanec výchovného zařízení

14 % místní obyvatel

79 % jiný zdroj (policie, soud aj.)

3.1.3 Jak často zprávy obsahovaly hodnotící soudy (počet článků, které obsahovaly hodnotící soudy)

100 % citově zabarvené výrazové prostředky

3.1.4 Původce hodnocení (počet případů, kdy se dopouštěl hodnocení)

100 % autor článku

86 % vystupující mluvčí

Deník Blesk jako jediný ze zkoumaných titulů ve více případech zveřejnil křestní jméno pachatele a první písmeno příjmení. Spolu s dalšími údaji o věku, obci, případně škole. Lze tento souhrn informací označit za údaje vedoucí k identifikaci – a tedy porušení zákona.

Deník Blesk nekodifikoval žádná etická pravidla v redakčním kodexu. Pokud se bude posuzovat způsob referování z pohledu základních etických pravidel novináře, je možné konstatovat, že deník nerespektuje soukromí osob. A jak uvádí Deklarace pravidel novinářské

práce, vážně porušuje novinářskou profesionalitu tím, že dává prostor nepodloženým obviněním.

3.2 LIDOVÉ NOVINY (zkoumáno 13 článků)

3.2.1 Zveřejnění osobních údajů obviněného (počet článků, které obsahovaly údaje)

38 % žádné informace

62 % jiné údaje (věk + škola)

3.2.2 Jaké zdroje deník využíval (počet článků, ve kterých byl zdroj uveden)

31 % nezletilý mluvčí

31 % zaměstnanec výchovného zařízení

46 % místní obyvatel

54 % jiný zdroj (policie, soud aj.)

3.2.3 Jak často zprávy obsahovaly hodnotící soudy (počet článků, které obsahovaly hodnotící soudy)

69 % citově zabarvené výrazové prostředky

3.2.4 Původce hodnocení (počet případů, kdy se dopouštěl hodnocení)

38 % autor článku

46 % vystupující mluvčí

Deník Lidové noviny má mezi zkoumanými tituly nejmenší procento článků, které obsahovaly hodnocení. Nejméně často se oproti ostatním deníkům dopouští hodnocení sám autor. Články Lidových novin obsahovaly největší procento zpráv, kde nebyly o pachateli zveřejněny žádné údaje.

Relevanci tohoto výsledku ovšem snižuje počet zkoumaných článků.

Z hodnocení vyplývá, že z vybraných deníků Lidové noviny nejpřesněji dodržují stanovená etická pravidla. Nelze posoudit, jestli to ovlivňuje skutečnost, že z vybraných titulů mají LN etická pravidla ohledně referování o trestných činech delinovaná nejpřesněji.

3.3 MLADÁ FRONTA DNES (zkoumáno 50 článků)

3.3.1 Zveřejnění osobních údajů obviněného (počet článků, které obsahovaly údaje)

26 % žádné informace

68 % jiné údaje (věk + škola)

3.3.2 Jaké zdroje deník využíval (počet článků, ve kterých byl zdroj uveden)

24 % nezletilý mluvčí

48 % zaměstnanec výchovného zařízení

38 % místní obyvatel

58 % jiný zdroj (policie, soud aj.)

3.3.3 Jak často zprávy obsahovaly hodnotící soudy (počet článků, které obsahovaly hodnotící soudy)

82 % citově zabarvené výrazové prostředky

3.3.4 Původce hodnocení (počet případů, kdy se dopouštěl hodnocení)

58 % autor článku

74 % vystupující mluvčí

V deníku Mladá fronta Dnes byl zkoumán největší počet článků. Z toho lze vyvodit, že výsledek může být považován za relevantní.

Pozoruhodné je především vysoké procento zpráv, které obsahovaly hodnocení, a také četnost případů, kdy původcem hodnocení byl sám autor.

Na tomto místě lze konfrontovat výsledek výzkumu s prvním pravidlem Etického kodexu novináře MF Dnes: „Povinností každého pracovníka MF Dnes je poskytovat čtenáři pravdivé, přesné a nezkreslené informace.“⁴⁶

3.4 PRÁVO (zkoumáno 7 článků)

3.4.1 Zveřejnění osobních údajů obviněného (počet článků, které obsahovaly údaje)

14 % žádné informace

86 % jiné údaje (věk + škola)

3.4.2 Jaké zdroje deník využíval (počet článků, ve kterých byl zdroj uveden)

0 % nezletilý mluvčí

29 % zaměstnanec výchovného zařízení

0 % místní obyvatel

86 % jiný zdroj (policie, soud aj.)

3.4.3 Jak často zprávy obsahovaly hodnotící soudy (počet článků, které obsahovaly hodnotící soudy)

71 % citově zabarvené výrazové prostředky

3.4.4 Původce hodnocení (počet případů, kdy se dopouštěl hodnocení)

43 % autor článku

57 % vystupující mluvčí

Výsledky výzkumu pro deník Právo nelze považovat za relevantní vzhledem k nízkému počtu publikovaných zpráv. Zajímavý je samotný fakt kolik prostoru dal deník Právo těmto zprávám v porovnání s ostatními deníky.

3.5 PRŮMĚRNÝ VÝSLEDEK PRO VYBRANÉ DENÍKY

3.5.1 Zveřejnění osobních údajů obviněného (počet článků, které obsahovaly údaje)

20 % žádné informace

65 % jiné údaje (věk + škola)

3.5.2 Jaké zdroje deník využíval (počet článků, ve kterých byl zdroj uveden)

26 % nezletilý mluvčí

34 % zaměstnanec výchovného zařízení

25 % místní obyvatel

69 % jiný zdroj (policie, soud aj.)

3.5.3 Jak často zprávy obsahovaly hodnotící soudy (počet článků, které obsahovaly hodnotící soudy)

⁴⁶ Etický kodex novináře MF Dnes

81 % citově zabarvené výrazové prostředky

3.5.4 Původce hodnocení (počet případů, kdy se dopouštěl hodnocení)

60 % autor článku

66 % vystupující mluvčí

Další výsledky bezprostředně nesouvisející se základními otázkami pro tento výzkum přinesly následující poznatky.

Při zkoumání referování o soukromí obviněného (respektive jeho rodiny) se ukázalo, že deníky nezveřejňují údaje o rodině. Takové informace nelze najít v 57 % článků Blesku, 85 % článků LN, 70 % článků MF Dnes a 57 % článků Práva. Pokud deníky přinášejí informace o rodině, jsou to informace, které souvisí s hodnotícími soudy. Informace, které byly přibližně ve 20 % článků publikovány vypovídaly především o sociálních poměrech rodiny. Takové údaje byly uváděny bez objektivních ukazatelů.

Z provedeného výzkumu lze zobecnit, že deníky – kromě deníku Blesk – nezveřejňovaly jméno pachatele. V pětině případů nezveřejnily údaje žádné. Nejčastěji uváděly věk pachatele, případně obec, ze které pochází.

Dalším předmětem zkoumání bylo zveřejňování osobních údajů oběti. Tato informace souvisí s pravidlem, zakotveným v etických kodexech, a tím je respekt k soukromí. V tomto případě jde o ochranu soukromí rodiny oběti.

Informaci o plném jméně a dalších údajích (obec + věk) oběti uváděly deníky průměrně ve více než 70 % článků (Blesk 71 %, LN 62 %, MF DNES 76 %, Právo 86 %).

Námětem další podrobnější analýzy by mohla být proměna článků podle druhu události. Tento výzkum hodnotil všechny články výzkumného vzorku bez rozlišení. Vedlejším hodnocením ale například vyplynulo, že pokud se trestný čin odehraje na půdě školy nebo mezi spolužáky, deníky zveřejní více informací vedoucí k identifikaci pachatele (např. obec, ze které nezletilý pochází, věk, škola příp. třída, do které chodí).

Dalším specifickým případem je situace, kdy je pachatel chovanec ústavu ochranné péče nebo podobného zařízení. Také v těchto případech bylo publikováno více informací vedoucích k identifikaci pachatele.

Ve čtvrtině článků deníky jako mluvčí uváděly nezletilé (např. spolužáky oběti), ve stejném počtu článků vystupovaly místní obyvatelé. Právě tyto skupiny mluvčích přinášely spekulace, subjektivní hodnocení a citově zabarvené popisy událostí a vztahů. Právě citově zabarvené prostředky obsahovalo více než 80 % článků.

4. KÓDOVACÍ KNIHA

Název výzkumu: Dodržování samoregulačních mechanismů a etických principů deníků Blesk, Lidové noviny, Mladá fronta Dnes a Právo při referování o vraždách, které spáchali nezletilí

Metoda: Kvantitativní obsahová analýza zpravodajských článků deníků Blesk, Lidové noviny, Mladá fronta Dnes a Právo referujících o čtyřech vraždách spáchaných nezletilými a mladistvými od chvíle dopadení pachatele v období 1. ledna 2004 až 31. prosince 2004

Oddíl	Příslušnost jednotky	Kód	definice jednotky	Poznámka
1.	Zveřejnění os. údajů obviněného	1	žádné informace	
	Zveřejnění os. údajů obviněného	2	věk + křestní jméno	
	Zveřejněné os. údajů obviněného	3	věk + obec	
	Zveřejněné os. údajů obviněného	4	věk + křestní jméno + obec	
	Zveřejněné os. údajů obviněného	5	více údajů	
	Zveřejněné os. údajů obviněného	6	jiné údaje	
2.	Zveřejnění os. údajů rodiny obv.	1	žádné informace	
	Zveřejnění os. údajů rodiny obv.	2	jméno	
	Zveřejnění os. údajů rodiny obv.	3	jméno + obec	
	Zveřejnění os. údajů rodiny obv.	4	více údajů	
	Zveřejnění os. údajů rodiny obv.	5	jiné údaje	
3.	Zveřejnění os. údajů oběti	1	žádné	
	Zveřejnění os. údajů oběti	2	jméno	
	Zveřejnění os. údajů oběti	3	jméno + další údaje	
	Zveřejnění os. údajů oběti	4	jméno + další údaje + údaje o rodině	
	Zveřejnění os. údajů oběti	5	jiné údaje	
4.	Zdroj uvedených informací č. 1	1	nezletilý mluvčí	

	Zdroj uvedených informací č. 1	2	zaměstnanec vých. zařízení
	Zdroj uvedených informací č. 1	3	místní obyvatel
	Zdroj uvedených informací č. 1	4	jiný zdroj
5.	Zdroj uvedených informací č. 2	1	nezletilý mluvčí
	Zdroj uvedených informací č. 2	2	zaměstnanec vých. zařízení
	Zdroj uvedených informací č. 2	3	místní obyvatel
	Zdroj uvedených informací č. 2	4	jiný zdroj
6.	Přítomnost hodnocení	1	ne
	Přítomnost hodnocení	2	cit. zabarvené výrazové prostředky
	Přítomnost hodnocení	3	jiné hodnocení
7.	Autor článku	1	se dopouští hodnocení
	Autor článku	2	se nedopouští hodnocení
	Autor článku	3	hodnocení není možné posoudit
8.	Vystupující mluvčí č. 1	1	se dopouští hodnocení
	Vystupující mluvčí č. 1	2	se nedopouští hodnocení
	Vystupující mluvčí č. 1	3	hodnocení není možné posoudit
9.	Vystupující mluvčí č. 2	1	se dopouští hodnocení
	Vystupující mluvčí č. 2	2	se nedopouští hodnocení
	Vystupující mluvčí č. 2	3	hodnocení není možné posoudit

IV. ZÁVĚR

Cílem práce bylo popsat samoregulační mechanismy vybraných deníků, které upravují referování o trestných činech s podílem nezletilých, a analyzovat nakolik jsou deklarovaná pravidla realizována v praxi.

V první části práce byly popsány právní i etické normy různé šíře působnosti. Vedle obecných právních norem, které se uplatňují v přístupu k obviněnému, zákon při referování o soudním procesu s nezletilým zakazuje zveřejnění údajů vedoucí k identifikaci pachatele.

Zkoumané etické kodexy neupravují referování o nezletilých delikventech ani o trestných činech obecně. Novinář se má řídit základními principy novinářské práce.

V souvislosti s referování o trestných činech lze uvést respekt k pravdě a ochraně soukromí.

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že deníky dodržují pravidlo nezveřejnění identity pachatele (výjimkou je deník Blesk). Naplňování ostatních obecně formulovaných pravidel, která etické kodexy uvádí, je ale problematické.

Podle výsledků analýzy deníky v zásadě respektují ochranu soukromí nezletilého pachatele a jeho rodiny. Na druhé straně údaje o soukromí oběti a její rodiny obsahovaly zprávy až v 75 % případů. Právě ochranu soukromí rodiny oběti – na rozdíl od soukromí obviněného – zákon přesně nedefinuje.

Další zjištění nesouvisí přímo s problematikou trestných činů nezletilých, ale spíše se stavem žurnalistiky obecně. 80 % zpráv obsahovalo hodnotící soudy a ve více než polovině případů byl původcem hodnocení autor článku, tedy novinář. Základní pravidlo novinářské práce - důsledné odlišování faktů a úsudků⁴⁷ - tak v praxi bylo pravidelně porušováno.

Závěrem lze konstatovat, že problémy profesní etiky, které se při referování o trestných činech s podílem dětí a mladistvých objevují, nesouvisí přímo s přístupem k této specifické skupině pachatelů. Týkají se obecného referování o trestných činech a naplňování úlohy zpravodajství.

RESUMÉ

Ce travail a pour but de parler des meurtres commis par des mineurs et des juvéniles.

Le travail est divisé en deux parties ce qui permet de reculer les bornes de la connaissance du problème.

La première partie examine des codes de l'honneur de quotidiens et d'organisations journalistiques et des normes législatives. Ce chapitre présente d'abord des conventions éthiques valables, il nous informe également sur les modifications des lois, dans les deux cas concernant des rapports sur des délinquants mineurs en utilisant la méthode de la description.

Les codes de l'honneur ne réglent pas le domaine des rapports sur des meurtres commis par des enfants. Malgré que le nombre de tels cas augmente, cela ne se manifeste pas dans les quotidiens. En général, la garantie de la protection civile est déclarée. Ce ne sont que des informations vérifiées qui peuvent être publiées et le principe de la présomption de l'innocence est assuré.

En ce qui concerne la deuxième partie, elle observe la mise en application de cas des rapports et de processus de l'autorégulation. La recherche s'appuie sur des articles portant sur des meurtres commis par des mineurs en 2004 et publiés la même année dans les quotidiens suivants: *Blesk*, *Lidové noviny*, *Mladá fronta Dnes* et *Právo*. Nous avons utilisé la méthode de l'analyse de contenu.

L'objet de la recherche fut la question du respect de la protection du privé, la prospection des sources exploitées par les quotidiens et de la fréquence de l'évaluation présente dans des informations.

Nous constatons que les quotidiens ne respectent pas en particulier la protection du privé de la famille de la victime, qu'on cite des locuteurs mineurs dans à peu près 25 % d'articles et qu'on retrouve une évaluation dans plus que 80 % d'articles. L'identification du délinquant juvénile ou mineur est interdite par la loi et on ne le retrouve pas dans les articles. Le maximum des informations sur le délinquant apporte le quotidien *Blesk*.

Conséquemment à nos constatations, il est évident qu'on manque de disposition légale qui protégera le privé de la famille de la victime. La fréquence des informations avec des jugements évaluants nous a surpris. En conclusion nous pouvons affirmer qu'il n'y a pas de rapport entre notre sujet et les insuffisances de l'autorégulation présentes dans des

⁴⁷ Kolektiv autorů, 2001. str. 21 - 23

informations sur des meurtres commis par des mineurs et des juvéniles. C'est l'attitude adoptée par le journaliste envers son travail et son rôle de l'entremetteur des informations qu'il faut mettre en question.

LITERATURA

ANZENBACHER, A. Úvod do etiky. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-111-3.

ANZENBACHER, A. Úvod do filosofie. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990.

BERELSON, B. Content analysis in communication research (2. vyd). Gleencoe, Ill: Free Press, 1971.

HERZOGOVIÁ, Z. Základy filosofie a profesní etiky. 2. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky Katedra společenských věd. 1998. ISBN 80-85981-82-3.

KOLEK TIV AUTORŮ. Zpravodajství v médiích. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0248-2.

KRAUS, B. – POLÁČKOVÁ, V. Člověk – prostředí – výchova: K otázkám sociální problematiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

MAREŠOVÁ, Alena. Kriminologie: K problematice delikventní mládeže. Neviditelný pes, 6. 11. 2001 [cit 2005-12-22]

<http://archiv.neviditelnypes.zpravy.cz/veda/clanky/16883_0_0_0.html>

RUß-MOHL, Stephan - BAKIČOVÁ, Hana. Žurnalistika: Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Praha: Grada publishing, 2005. ISBN 80-247-0158-8.

ŘEZNÍČKOVÁ, M. Kriminalita dětí, mladistvých, její vývoj, příčiny a způsoby řešení. In Sborník ze IV. konference sociálních pracovníků v České republice: Delikvence, kriminalita a sociální práce. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 1994. ISBN 80-85529-08-4.

MORAVEC, V. Etika a česká média. In 10 let v českých médiích. JIRÁK, J., et al. Praha: Newton, Portál, 2005. ISBN 80-7178-925-9.

SCHULZ, Winfried – SCHERER, Helmut – HAGEN, Lutz – REIFOVÁ, Irena – KONČELÍK, Jakub. Analýza obsahu mediálních sdělení. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0827-8.

ŠIMEK, J. – ŠPALEK, V. Filosofické základy lékařské etiky. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0440-4.

THOMPSON, M. Přehled etiky. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-806-6.

DALŠÍ PRAMENY:

Declaration of principles on conduct of journalists. International Federation of Journalists. 1954, novelizován 1986.

Etický kodex novináře MF Dnes. MAFRA. 18. 3. 2002.

Etický kodex novináře. Syndikát novinářů ČR. 18. 6. 1998, novelizován 25. 11. 1999.

Prvé čtení zákona o soudnictví ve věcech mládeže. PSP ČR. Praha: 26. 2. 2003.

Sněmovní tisk 210 – Vládní návrh zákona o odpovědnosti mládeže. Poslanecká sněmovna PČR, 6. 2. 2003.

Statut redakce. Lidové noviny. [1998]

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních lidských práv a svobod

Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník

Zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte

Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb., Trestní řád

Zákon č. 218/2003 Sb., O soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 383/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

PŘÍLOHY

Příloha I.

Statistika Kriminality mládeže, zdroj: Policejní prezidium ČR

Celkem spáchaných skutků	2001	2002	2003	2004	2005
VRAZDY	11	5	5	15	3
NÁSILNÉ ČINY	2343	2144	1978	1924	1664
MRAVNOSTNÍ ČINY	317	342	310	251	291
KRADEŽE VLOUPÁNÍM	4333	3630	3039	2341	2225
KRADEŽE PROSTÉ	9904	5989	4871	3522	3551
CELKEM	21 984	15 780	13 714	10 607	10 287

Příloha II.

Stručná charakteristika vybraných vražd spáchaných v roce 2004 nezletilými.

1. ledna 2004 zavraždil třináctiletý chlapec stejně starou dívku. Její tělo bylo nalezeno mezi obcemi Kmetiněves a Hospozín. Hoch dívku pobodal a poté pohlavně zneužil.

Pachatel byl odhalen po osmi měsících prostřednictvím testování vzorku DNA. Vzorek pachatele měl pořadové číslo 632. Kriminalisté zpočátku odebírali vzorky od dospělých mužů z okolí, postupně rozšiřovali okruh na stále mladší chlapce. Psychiatři u chlapce zjistili těžkou sadistickou deviaci. Byl umístěn v psychiatrické léčebně, kde lékaři tlumí tvorbu mužských pohlavních hormonů léky. Kastrace může být provedena až ve chvíli, kdy dosáhne plnoletosti a bude s ní souhlasit.

1. března 2004 napadl nožem sedmnáctiletý žák při vyučování svého učitele na učilišti ve Svitavách. Pedagog bodným ranám podlehl. Mezi příčinami činu kriminalisté vyšetřovali možnou psychickou poruchu mladíka a reakci na šikanu ze strany učitele. Krajský soud v Hradci Králové mladíka odsoudil na devět let.

12. srpna 2004 byla v Olešnici zavražděna 81letá žena. Pachatelem byla skupina pěti chlapců od 11 do 14 let a jednoho mladistvého. Podle obžaloby byla žena napadena obzvláště brutálním způsobem. Utrpěla poranění hlavy a bodně a řezné rány. Motivem byly peníze. Pachatelé si nakonec z domu odnesli asi 2000 Kč. Část ze skupiny pachatelů patřila mezi chovance výchovného ústavu. Za vraždu byl souzen mladistvý pachatel a jeden dospělý, otec dvou pachatelů, který podle obžaloby nezletilým zajistil přepravu.

25. října 2004 v Hanušovicích zabil čtrnáctiletý chlapec svého třináctiletého spolužáka. Na těle měl desítky bodných ran. Podle vyšetřování nebyl důvod zcela jasný. Oba chlapci byly považováni okolím za nejlepší kamarády, podle výpovědi pachatele jednal ovšem v reakci na stupňující se šikanu, kterou už nemohl snášet. Pachatel skončil v ústavu ochranné výchovy.

Příloha III.

Deklarace pravidel novinářské práce (Překlad Syndikátu novinářů ČR)

Deklarace principů novinářského chování

Druhý světový kongres Mezinárodní federace novinářů, konaný v Bordeaux (Francie) ve dnech 25. - 28. dubna 1954, schválil tuto deklaraci, která byla upravena 18. světovým kongresem Mezinárodní federace novinářů, konaným v Helsinoru (Dánsko) ve dnech 2. - 6. června 1986.

Tato mezinárodní deklarace se vyhláší jako norma profesionálního chování novinářů, kteří se věnují sbírání, předávání, rozšiřování a komentování zpráv a informací a popisováním událostí.

- Respektování pravdy a práva veřejnosti na pravdu je první povinností novináře. Při plnění této povinnosti budou novináři vždycky hájit principy svobody při čestném sbírání a vydávání zpráv i právo na upřímný komentář a kritiku.
- Novinář bude přinášet zprávy pouze v souladu s fakty, jejichž původ je mu znám. Novinář nebude potlačovat základní informace ani falšovat dokumenty.
- Novinář bude používat pouze čestné metody pro získávání zpráv, fotografií a dokumentů.
- Novinář udělá vše pro to, aby upřesnil každou vydanou informaci, o které zjistí, že je škodlivě nepřesná.
- Novinář bude dodržovat profesionální tajemství s ohledem na zdroj informace získané důvěrně.
- Novinář si bude vědom nebezpečí diskriminace, kterou podpoří sdělovací prostředky, a udělá vše pro to, aby se vyhnul usnadnění takové diskriminace, která bude mít, mezi jiným, ve svém základě rasové, sexuální, sexuálně orientační, jazykové, náboženské, politické nebo důvodů a národnostní či sociální původ.
- Novinář bude považovat za vážný profesionální přestupek: plagiátorství, zlovolné zkreslení skutečnosti, pomluvu, urážku na et. křivé obvinění, nepodložené obvinění, přijetí jakékoli formy úplatku s ohledem na publikování nebo potlačení zpráv a informací.
- Novináři hodní tohoto jména budou považovat za svou povinnost věrně dodržovat výše uvedené principy.

Podle obecného zákonodárství každé země bude novinář profesionálních záležitostí uznávat pouze jurisdikci kolegů a vyloučením jakéhokoli vměšování vlády či jiných.

Etický kodex novináře

Deklarace ministrů států zúčastněných na 4. Evropské konferenci o politice hromadných sdělovacích prostředků konané v Praze v prosinci 1994 uznala v bodě 11 c, že "novináři mají právo přijímat své vlastní samoregulační normy např. ve formě etického kodexu."

V rezoluci č. 2 této konference se říká, že kodexy chování mají být "dobrovolně přijaty a dobrovolně uplatňovány" a že "výkon novinářského povolání je založen zejména na základním právu na svobodu projevu, zaručenou článkem č. 10 Evropské konvence o lidských právech."

Kodexy chování novinářů, které byly přijaty v řadě evropských demokratických zemí se snaží různým způsobem sladit práva a svobody novinářů s právy a svobodami občanů tak, aby se nedostávaly do konfliktu a stanovit odpovědnost novinářů za jejich činnost.

Syndikát novinářů České republiky na základě studia mezinárodních i národních dokumentů vypracoval **Etický kodex novináře**, který je závazný pro jeho členy a k jehož dobrovolnému dodržování vyzval všechny české a moravské novináře bez ohledu na jejich členství v syndikátu.

1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace

Občané demokratického státu bez rozdílu svého společenského postavení mají nezadatelné právo na informace, jak jim je zajišťuje čl. 17 Listiny práv a svobod, jež je součástí Ústavy České republiky. Novináři toto občanské právo realizují svou činností. Nezbytně proto přejímají plnou odpovědnost za to, že informace, které předávají veřejnosti, jsou včasné, úplné, pravdivé a nezkreslené. Občan má právo na objektivní obraz skutečností. Novinář je proto povinen:

- a. zveřejňovat jen informace, jejichž původ je znám, nebo v opačném případě je doprovodit nezbytnými výhradami,
- b. respektovat pravdu bez ohledu na důsledky, které to pro něj může mít, vyhledávat informace, které slouží všeobecnému zájmu i přes překážky,
- c. dbát na rozlišování faktů od osobních názorů,
- d. hájit svobodu tisku i svobodu jiných médií,
- e. neodchylovat se věcně od pravdy ani v komentáři z důvodu zaujatosti,
- f. nepřipustit, aby domněnka byla vydávána za ověřený fakt a zprávy byly deformovány zamlčením důležitých dat,
- g. odmítat jakýkoli nátlak na zveřejnění nepravdivé, nebo jen částečně pravdivé informace.

- h. odmítat jakékoli zásahy státních orgánů, jež by mohly ovlivnit pravdivost sdělení,
- i. přijímat pouze úkoly srovnatelné s jeho profesionální důstojností,
- j. nepoužívat nepoctivé prostředky k získání informace, fotografie nebo dokumentu nebo využívat k tomu dobré víry kohokoliv. Nepoctivost prostředků je při tom třeba posuzovat v souvislosti s veřejným zájmem na publikování příslušné informace.

2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice

Povahou novinářské profese je odpovědnost k veřejnosti. Proto je základním předpokladem pro tuto činnost vysoká profesionalita. Z tohoto hlediska je novinář povinen:

- a. nést osobní odpovědnost za všechny své uveřejněné materiály,
- b. vyloučit všechny činnosti, které by jej mohly kompromitovat nebo vést ke konfliktu zájmů,
- c. nepřijímat žádné hodnotné dary nebo výhody, které by měly souvislost s jeho novinářskou činností, zvláště pak z důvodů zveřejnění nebo zatajení nějaké informace,
- d. nezneužívat povolání novináře k činnosti reklamního pracovníka a nepřijímat žádnou odměnu přímou nebo nepřímou od zájemců o reklamu, odmítnout podílet se na publikování skryté reklamy,
- e. nepodepisovat svým jménem obchodní ani finanční reklamy,
- f. nepřijímat peníze ve veřejné službě nebo v soukromém podniku tam, kde jeho postavení novináře a jeho vliv by mohly být zneužity,
- g. nezneužívat výsad, plynoucích z povolání novináře, k prezentování svých osobních postojů,
- h. nezneužívat možných výhod, plynoucích z členství v Syndikátu novinářů, k uspokojování soukromých potřeb.

3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií

Z tohoto hlediska je novinář povinen řídit se těmito požadavky:

- a. nic neomlouvá nepřesnost nebo neprověření informace, každá uveřejněná informace, která se ukáže jako nepřesná, musí být neprodleně opravena,
- b. jestliže si zdroj informací přeje zůstat utajen, novinář je povinen zachovávat profesionální tajemství, i kdyby mu z toho měly vzniknout potíže,
- c. respektovat soukromí osob, zejména dětí a osob, které nejsou schopny pochopit následky svých výpovědí,
- d. dodržovat přísně zásadu presumpce neviny a neidentifikovat příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich jasného svolení.

- e. považovat pomluvu, neprokázané obvinění, překroucení dokumentů, faktů a lži za nejzávažnější profesionální chyby,
- f. kromě nesporných důvodů veřejného zájmu nesmí novinář svou činností dostat dotčené osoby do nesnázi nebo osobní tísně,
- g. novinář nesmí využívat ve svůj prospěch informace získané při výkonu svého povolání dříve, než budou tyto informace zveřejněny,
- h. nesmí vytvářet ani ztvárňovat námět, který by podněcoval diskriminaci rasy, barvy pleti, náboženství, pohlaví nebo sexuální orientace,
- i. při reprodukci jakéhokoli textu musí být uveden jeho autor formou adekvátní k rozsahu přetištěného materiálu,
- j. plagiát se zásadně zakazuje.

Etický kodex novináře přijala jako otevřený dokument valná hromada Syndikátu novinářů ČR dne 18. 6. 1998 a na návrh Komise pro etiku při Syndikátu novinářů jej aktualizovala správní rada dne 25. 11. 1999.

LIDOVÉ NOVINY

STATUT REDAKCE

I. ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

1. Statut redakce je součástí ústavního zřízení redakce Lidových novin a je závazný pro všechny pracovníky redakce.

2. Statut redakce je vydán na základě rozhodnutí redakční rady Lidových novin.

3. Statut redakce je vydán na základě rozhodnutí redakční rady Lidových novin.

4. Statut redakce je vydán na základě rozhodnutí redakční rady Lidových novin.

5. Statut redakce je vydán na základě rozhodnutí redakční rady Lidových novin.

6. Statut redakce je vydán na základě rozhodnutí redakční rady Lidových novin.

II. ZÁSADY A CÍLE LISTU

1. Účelem listu je poskytnout lidem včasné a spolehlivé zprávy o dějstvích v naší zemi i v zahraničí.

2. List má být objektivní a nezávislý, musí být věrohodný a přesný.

3. List má být přístupný a srozumitelný, musí být zajímavý a poučný.

4. List má být včas a přesně informován o dějstvích v naší zemi i v zahraničí.

5. List má být objektivní a nezávislý, musí být věrohodný a přesný.

6. List má být přístupný a srozumitelný, musí být zajímavý a poučný.

7. List má být včas a přesně informován o dějstvích v naší zemi i v zahraničí.

8. List má být objektivní a nezávislý, musí být věrohodný a přesný.

9. List má být přístupný a srozumitelný, musí být zajímavý a poučný.

III. VZTAH REDAKCE K VYDAVATELI

1. Redakce je součástí vydavatelství a je podřízena vydavatelství.

2. Redakce je zodpovědná za obsah listu vydavatelství.

3. Redakce je zodpovědná za obsah listu vydavatelství.

4. Redakce je zodpovědná za obsah listu vydavatelství.

5. Redakce je zodpovědná za obsah listu vydavatelství.

6. Redakce je zodpovědná za obsah listu vydavatelství.

IV. PRAVA A POVINNOSTI REDAKTORŮ

1. Redaktor má právo na informace a na přístup k materiálům.

2. Redaktor má právo na ochranu svého jména a na ochranu svého díla.

3. Redaktor má právo na ochranu svého jména a na ochranu svého díla.

4. Redaktor má právo na ochranu svého jména a na ochranu svého díla.

5. Redaktor má právo na ochranu svého jména a na ochranu svého díla.

6. Redaktor má právo na ochranu svého jména a na ochranu svého díla.

7. Redaktor má právo na ochranu svého jména a na ochranu svého díla.

8. Redaktor má právo na ochranu svého jména a na ochranu svého díla.

9. Redaktor má právo na ochranu svého jména a na ochranu svého díla.

V. PRAVIDLA PROFESIONÁLNÍHO JEDNÁNÍ ČLENA REDAKCE LIDOVÝCH NOVIN A SMLUVNÍHO SPOLUPRACOVNÍKA LIDOVÝCH NOVIN

1. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

2. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

3. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

4. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

5. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

6. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

7. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

8. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

9. Člen redakce musí být vědomý své povinnosti a musí být schopen plnit svou práci s důvěrou a s odpovědností.

VI. PŘÍSLUŠNOST STATUTU

1. Statut redakce je závazný pro všechny pracovníky redakce.

2. Statut redakce je závazný pro všechny pracovníky redakce.

3. Statut redakce je závazný pro všechny pracovníky redakce.

4. Statut redakce je závazný pro všechny pracovníky redakce.

5. Statut redakce je závazný pro všechny pracovníky redakce.

6. Statut redakce je závazný pro všechny pracovníky redakce.

12. Etický kodex MF DNES

Tento soubor pravidel platí pro všechny pracovníky, kteří se podílejí na psaní, editování a přípravě novin. Dodržování stanovených standardů je základní podmínkou práce pro MF DNES a závazkem vůči našim čtenářům.

1. Povinností každého pracovníka MF DNES je poskytovat čtenáři pravdivé, přesné a nezkreslené informace.
2. Pokud je zřejmé, že MF DNES přece jen zveřejnila informace nepravdivé, zkrácené či zavádějící, neprodleně učiní jejich opravu.
3. MF DNES se vyhýbá jakýmkoliv předsudkům a pejorativním výrazům ve spojení s rasou, národností, pohlavím, náboženským vyznáním, politickým přesvědčením, sexuální orientací či profesním a společenským zařazením.
4. Redaktoři mají právo chránit své zdroje informací, pokud si to zdroje přejí. Zároveň však mají povinnost na požádání při závažných případech zdroj informací oznámit vedení redakce.
5. Každý článek, jehož zveřejnění může být spojeno s rizikem žaloby, je autor a editor povinen před uveřejněním konzultovat s vedoucím příslušného oddělení a následně s některým členem šéfredakce. V případě nutnosti bude přizván právník společnosti MAFRA, a.s.
6. Při své práci jsou redaktoři a ostatní pracovníci reprezentanty MF DNES. Jejich vystupování nesmí žádným způsobem poškozovat dobrou pověst listu a vydavatelství.
7. Redaktor MF DNES musí při své práci vždy uvést účel, s jakým získává informace. Nepoužívá nepoctivé prostředky pro jejich získání. Jen ve výjimečných případech, kdy nelze společenskou informaci získat jinak, může redaktor dotazovanému své povolání nesdělít.
8. Redaktoři MF DNES nesmějí využívat ke svému vlastním prospěchu informace, které získávají při své práci, před jejich oficiálním zveřejněním. Takové informace ani nesmějí poskytnout před tímto zveřejněním nikomu dalšímu.
9. Redaktoři MF DNES nesmějí psát o podnicích, v nichž mají oni sami, jejich rodiní příslušníci nebo osoby blízké významný majetkový podíl či jiný osobní zájem. Pokud píšou o podnicích, jejichž akcie vlastní oni či osoby jim blízké, je povinností seznámit s touto skutečností svého přímého nadřízeného.
10. Pokud novinář hrozí při výkonu práce pro MF DNES jakýmkoliv konflikt zájmu, je povinen s tím seznámit svého nadřízeného a takové práci se vyhnout. Jakákoliv občanská či politická angažovanost nesmí být v rozporu se zásadou nezávislosti listu a nesmí poškozovat jeho dobrou pověst.
11. Autorská činnost v jiných médiích, pokud je to soukromá aktivita nevyžádaná vedením redakce či vydavatelstvím, musí být předem schválena šéfredaktorem listu nebo některým z jeho zástupců. Taková činnost nesmí nijak ohrozit či oslabit MF DNES a nesmí být vykonávána během pracovní doby. Pokud je působení v jiných médiích vedením redakce schváleno, vždy musí být v jména redaktora uvedeno, že je členem redakce MF DNES.

12. Redaktorům a ostatním pracovníkům MF DNES je zakázáno podílet se na přípravě PR článků, inzertních článků a reklamních kampaní.
13. Novinář MF DNES nesmí přijímat výhody, jež jsou mu nabízeny z titulu jeho práce v novinách.
14. Redaktor může akceptovat dárky do hodnoty 500 Kč. Pokud dar tuto výši převyšuje a není zdvořile v dané situaci ho odmítnout, platí pravidlo: dar přijmout s tím, že ho MF DNES věnuje pro charitativní účely. To je nutné dárci vysvětlit.
15. Pozvání na nejrůznější cesty, pořádané firmami, lze akceptovat za dvou základních podmínek: cesta má smysl pro redakční práci a na základě předloženého rozpočtu si ji redakce sama zaplatí. Vyjimky z této zásady může schválit šéfredaktor.
16. Redaktoři příloh Test DNES, Auto, Zaměstnání a Peníze musí podávat čtenářům informace opřené o ověřitelné údaje o povaze výrobku, služeb a právních předpisů. Údaje uvedené v těchto přílohách musí být veřejně doložitelné. Všechny testy jsou placeny z prostředků redakce.
17. Autoři, editoři i ostatní osoby podílející se na výrobě MF DNES se při své práci řídí platnými zákonnými předpisy České republiky. Obzvláště bedlivě sledují, zda je jejich činnost v souladu s autorskoprávními předpisy.
18. Členové redakce MF DNES přináležejí k vydavatelskému domu MAFRA, a.s., a jako takoví jsou v rámci možnosti nápomocni svým kolegům z jiných částí tohoto vydavatelského domu.
19. Redaktoři, editoři a další členové redakce MF DNES respektují práci zaměstnanců konkurenčních periodik. Při přebírání informací z jiných médií uvádějí její původ.
20. Novinář MF DNES (i další zaměstnanci redakce) zachovávají loajalitu k redakci i vydavatelství, zejména neposkytují žádné informace o plánované i vykonávané práci redakčního týmu i jednotlivých kolegů.

BLESK Sobota 11. září 2004

zločin 3

Pachatele usvědčila kůže za nehty • Zbraň si schoval na památku • Bude bez trestu

Smrt Barunky: Vrah měl číslo 632

KMETINĚVES - Jeden z nejstrašnějších zločinů v České republice za poslední léta se rozuzlil. Vrahem, nad jehož bestialitou se pozastavovali i otrlí kriminalisté, je le prve třináctiletý školák Dílá, kluk spolužák zavražděné Barunky Němečkové (13) z Kmetiněvska na Kladencku. Co se osudného prvního lednového dne odhalilo, ví po- jádná jen ona. Co se mezi ní a Barou sta- lo? Miloval ji první - nevinnou - láskou a ona ho nechtěla? Posmíval se mu a od- strčila ho a v něm se probudilo krvavěná- binství? Hebo šlo o vyvrcholení dětských rozporů, které skončily mučivou smrtí dí- ky? Policieům to už možná řekl. k vtaž- ede se totiž přiznal, rodina Barbohy však o d- vech její smrti zatím nic neví.

Jan Dolžal - Kmetiněves, jedna z nejmenších vesnic v Jižních Čechách, byla v minulosti známá především díky svým dřevěným domům. V současnosti je zde sídlo několika stavebních podniků a jedna z největších dřevěných továren v ČR. Rodiče vydělávali na penězích, které jim přinesl jejich podnikání. Jednou z hlavních činností bylo výroba dřevěných obřadních pramenů. Většina obyvatel byla z povolání dřevěnkář. Bylo to však těžká práce. Každý z obyvatel musel být připravený na to, že v případě potřeby půjde do lesa a tam bude pracovat dlouhé hodiny. Rodiče měli tři děti. Nejstarší byl Jan, druhý Jan a nejmenší Jana. Jan byl tehdy v třetí třídě základní školy. Jeho rodiče byli velmi přísní. Každý den musel být v posteli před spaním. Když se Jan vzbudil, rodiče ho vždycky pohlédli. Pokud byl něco špatně, dostal od nich výtku. Jednou večer Jan nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli. Když Jan znovu nebyl v posteli, rodiče ho naštvali. Jan se snažil utéct, ale rodiče ho chytili. Rodiče ho poklepli a Jan plakal. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli. Když Jan znovu nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli.

Jan Dolžal - Rodiče byli velmi přísní. Každý den musel být v posteli před spaním. Když se Jan vzbudil, rodiče ho vždycky pohlédli. Pokud byl něco špatně, dostal od nich výtku. Jednou večer Jan nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli. Když Jan znovu nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli. Když Jan znovu nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli.

Jan Dolžal - Rodiče byli velmi přísní. Každý den musel být v posteli před spaním. Když se Jan vzbudil, rodiče ho vždycky pohlédli. Pokud byl něco špatně, dostal od nich výtku. Jednou večer Jan nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli. Když Jan znovu nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli. Když Jan znovu nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli.

Jan Dolžal - Rodiče byli velmi přísní. Každý den musel být v posteli před spaním. Když se Jan vzbudil, rodiče ho vždycky pohlédli. Pokud byl něco špatně, dostal od nich výtku. Jednou večer Jan nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli. Když Jan znovu nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli. Když Jan znovu nebyl v posteli, rodiče ho našli v obývacím pokoji. Byl tam sám a četl. Když rodiče zjistili, že Jan nebyl v posteli, byli velmi rozčílení. Jan se jim omluvil a řekl, že se chtěl naučit číst. Rodiče ho však neprosili, aby se naučil číst, ale chtěli, aby byl v posteli.

Navrhnu trestal i nezletilé
 PRAHA (11) - Pro obviněného 13letého školáka z Kmetiněvska v soudu stálo, že se v minulosti zabil. Účastníkem vrahoviny byl podle soudce i jeho 13letý přítel. V obžalobě je uvedeno, že oba chlapci se dohodli, že se zabijí navzájem. Soudce navrhl trest smrti s doživotím pro oba chlapce. Trest smrti s doživotím je trest, který se uděluje osobám, které byly v době zločinu mladší než 18 let. Podle soudce byli oba chlapci velmi inteligentní a vědomě jednali. Soudce navrhl trest smrti s doživotím pro oba chlapce, protože jejich zločin byl velmi zákeřný a nemilosrdný. Soudce také navrhl trest smrti s doživotím pro rodiče obou chlapců, protože oni byli odpovědní za to, že jejich děti se staly zločinci. Soudce navrhl trest smrti s doživotím pro všechny čtyři osoby.

Jak DNA usvědčuje?
 PRAHA (11) - Každý člověk má svůj kód obětí, který je uložen v DNA. Tento kód je unikátní a nemění se v průběhu života. Díky tomuto kódu lze identifikovat osobu, která je v kontaktu s krví, slivou nebo kůží pachatele. V tomto případě byla DNA nalezená na místě zločinu porovnána s DNA pachatele. Ukázalo se, že DNA nalezená na místě zločinu odpovídá DNA pachatele. To usvědčuje pachatele za vraždu Barunky Němečkové.

PROSTATU

PROVAL

- neúčinné léčby prostaty a výhradně český výrobek namísto 1000 českých výrobků s prostatu
- Český výrobek importovaný do celého světa
- unikátní chráněná receptura již více než 100 let!

poselství na fotbalový oltář

FC BOHEMIANS PRAHA

BRNO „B“

12. 9. 2004 17:00 hod.

Stadion FC Bohemians Praha „V Dolní“

ROZKLADAČI ŠANĚLŮVÝ PŮHOVÝ PRO KAZDOHO SPANÍ

PRÍJEM Tel.: 225 877 481 Fax: 225 877 473

Příloha VIII.

Deník Blesk 27. 10. 2004

Příklad nedodržování utajení identity pachatele a hodnocení ve zpravodajském článku.

8 Čechy/Morava

Středa 27. října 2004 BLESK

Motiv: Počítačové hry? ● Psychická choroba? ● Pomsta za šikanu?

Byli nejlepší kamarádi. I na školních fotografích stávali vedle sebe. V pondělí Jan U. (vlevo) Jana P. protřel hrdlo

Školák (14): Přiznávám, zabil jsem kamaráda (+13)!

HANUŠOVICEMALÁ MORAVA - Hanušovice jsou v šoku. Po pondělní vraždě třináctiletého Jana P. (+13) přišla dnes rano ledová sprcha, kterou přineslo vyšetřování. K vraždě školáka se v noci přiznal jeho nejlepší kamarád Jan U. (14) z nedaleké Malé Moravy.

Pavel Ryšlink

Zadržem se k činu přiznal. S přiznáním jsou v souladu i zúplňkové stopy na místě činu i na vrazednických nástrojích - noži, prozradil policejní zdroj. Ten už v pondělí večer potvrdil, že velmi zadržem se k vraždě zavazoval. Motiv činu však policie nezná. „Na ten budou muset v následujících dnech přijít psychologové a psychiatři,“ konstatoval kriminálník.

V Hanušovicích, kam chodí oba chlápci do školy, ani v nedaleké Malé Moravě, kde Jan U. bydlí, nemají žele mluvit o vraždě. Že právě on zabil svého kamaráda „Jenik to nemohl v žádném případě udělat. Neublížil by motuše. Prádně

to není pravda, že by to udělal on. Je to moc hodný klouk,“ odmítly kategoricky motuše, že by Jan U. byl vrah. Sourodák z okolí jeho bydliště.

Pochybovaly i spolužáky ze třídy. „Byli dobrí kamarádi,“ řekl by zřejmě. Za jednání z nevhodnějších v šikaně několik považuje podle zřetelného zranění i ředitel hanušovické školy Jaromír Stráka. Jeho názorem však neprochýlíje.

Policisté chtějí chlapce podezřívá z vraždy, unést v psychiatrické léčbě. „To se však nepodařilo. Páděště se obávají, že podlehly se ohrožen na životě a zdraví. Proto požádali odlišit péči o dítě šikanovaných dětí tak, aby navrhli soudci vydat předběžné opatření o umístění chlapce do léčebny chlapců.“ Mluvil ředitel Bedařčův.

INZERCE

okay
ELEKTROSPOTŘEBIČE®

Proč?

Je to otázka nejasnosti. V prvé řadě mi nevadí, že se podezřel, Blesk v ústí ve tvři hočí boží. Hodní kluci u sebe normálně nemají mít“ mají nezastavený. Motuše by poslechli. Láska. Gřevsky. Podle něj může být příčinou tragédie skrytá psychická choroba, nejčastěji melancholie i zkratkovitě jednání.

Chcete psý možná k vraždě motivem křivce pošladové hry, které s kamarádem často hrávali v mládežnickém sportovním klubu.

Psycholog však neví, že je ani na úrovni návenek nepostupnějším formou slůvan.

Zabavili kilogramy heroínu

EXPRES

Příloha IX.

Deník Lidové noviny, 3. 3. 2004

Příklad irelevantního vztahu mluvčích k události a jejich citově zabarvených výpovědí.

Útočník ze svitavské školy je ve vazbě...

Dokončení ze strany 1

Jeho slova potvrzuje i Pavel Šmolík, který u střední školy venčel světoho psa. „Káka se o něm, že byl ze všech učitelů na učičišti nejvíšisnější. Co vím, tak ještě předtím, než ho bohl se ve třídě spolu poprali. Šel ho za něco okřikl, on mu dal pěst do záblížeje, dostal jí zpátky a pak ho bohl do ledvin a hrudníku.“

Řešiče chlape včera TV Nova řekl, že je jeho syn a stěžoval na to, že je učitel zesměšluje a pomůže. „Nadl ho napřiklad třikrát za sebou pzdávati,“ řekl chlapev otec. Syn

Svitavari zapauji prod učičištem svičky

Foto: LTV - Hynek Oliva

u prv šel na učiče stěžovat i ředitel školy, ale nezastl ho v kanceláři. Podle učičů nic z toho ak je nich svta nemože omluvit.

„I, kousi tudy večer prošl se skloněným hlavami, ani se neočhděl.“ říká prodávačka Radoslava Vomačkova z nedaleké veđerky o žákch školy. „Je to tragédie. Ten učitel byl jřisvy, ale ve třídě plně kluků si musite nějak zjednat respekt. Kluky ale netrápil. Když je okřikl, tak vždycky měl svůj důvod.“ říká prodávačka.

Prodávačka Vomačkova si nevšimla ani možnéh nazvaku neváživosti mezi zdejšimi studenty

a jejich kantorem. „Vždycky křivě tudy prošedl na křile. Žáci ho zdřavili. Je pravda, že o čbás vstěhl ze školy a ty... nezbyli přezob zahnal zpět. Ale bezdřivodně nepřijemny nebyli.“ dodává Vomačkova.

Ani učič, který svého pedagoga připravil o život, nepatřil mezi prohlámové žáky. Jeho bývalý učičil ze zakládni školy o něm dokonce prohlásil, že patřil mezi netklivéjší žáky, které kdy učil. Jaký byl skutečny mosiv vřadžy a zda neho u nahly zřel v chování studentů, prokáže až poslejší vyčičlování.

Pavel Vokaty

Jak se z malých dětí vychovávají vrazi

MF DNES zrekonstruovala příběhy šesti hochů, kteří společně ubodali jedenaosmdesátiletou ženu

Jen jeden z nich byl agresivní od mala. Ostatní se prv jako vrazi nenarodili. I když, andělé nejsou.

Praha - Všech šest chlapců stiel podle policie 12. srpna vpoledne v Olesné společně ubodali jedna osmdesátiletou ženu, pochází z proslávných rodin.

Rodiče tří z nich sami vyrostli v dětských domovech. Matky dvou z tří proslulosti. Jednoho měsíci skáčil pracovníci neoplácením ode brat, když mu byly dva roky. MF DNES zrekonstruovala příběhy malých zrahů. Proč se jim stalo?

Impulzivní organizátor

15 let, bytem v Kostelci nad Orlicí, svědčec ústavu v Králíkách.

Od čtrnácti je v celé přeběh jeho začlenění v Hrozdí Kralové, jako jediný z tří, které se vrstev v Olesné ráčastimly, je vrstev od povahy a vůle se z činu zodpovědnost - učen spolu s čtyřiatřicetiletým Vladimírem Čanou, který leží na matčinu přívězi. Chlapci, strý byl vidkem party vrand, nrať devatenácti věznu.

Dovad měl na své lona, jen? Lra tře a jak přepladit... Spolužáky ter mrazit. Děti se ho bály. Jeno ródce sám nerozhodl, stoapak vrhli ho. Je jeno ho vědětto svynystit, reklifikuje. Zvláštní škola v Kostelci nad Orlicí, Votěch Bek, Chlapci v vrstev také vyrostli v žuvavch.

Matky vřdce

12 let, bytem v Brně, svědčec dětského domova v Kostelci nad Orlicí, nyní v předí psychiatru.

Bvl to prvýkrátový marené klau s nevinnou vran. Dva machety škola v Brně, který mu musio činu přivlastit. Vra zvládlo zlele a zastoje se nemozil, dlo zločin. Vřdce odpoví na otázku, kteří vran v Brně 17 stáko dýka, se soudní zpravodaj. Dva zvládlo zlele a zastoje se nemozil, dlo zločin. Vřdce odpoví na otázku, kteří vran v Brně 17 stáko dýka, se soudní zpravodaj.

PROBLEMY JIŽ VE ŠKOLE

Otec jednoho z chlapců z Kostelce nad Orlicí. Chlapci měl ještě dva sourozence a problémy s nimi byly již na základní škole.

...dostavá Poutnicka. Vra dlat psý a tově stradal. Když začal knivlo, bvkazal se v zrakat. Rozhodně neměl lenky zvoní knivlo omeřtrodny knivlo. Lanfoni, který pracuje party vrandí asistent.

Matka malého vraha, která se v intenzivním nich bvu, má dva další děti, jený. Každé v jiným území knivlo, jený dlo zločin. Vřdce odpoví na otázku, kteří vran v Brně 17 stáko dýka, se soudní zpravodaj.

OTEC JEDNOHO Z CHLAPCŮ Z KOSTELCE NAD ORLÍCI

Chlapci měl ještě dva sourozence a problémy s nimi byly již na základní škole.

...dostavá Poutnicka. Vra dlat psý a tově stradal. Když začal knivlo, bvkazal se v zrakat. Rozhodně neměl lenky zvoní knivlo omeřtrodny knivlo. Lanfoni, který pracuje party vrandí asistent.

Matka malého vraha, která se v intenzivním nich bvu, má dva další děti, jený. Každé v jiným území knivlo, jený dlo zločin. Vřdce odpoví na otázku, kteří vran v Brně 17 stáko dýka, se soudní zpravodaj.

VINU ODMÍTÁ

Babka jedenačtyřicetileté ženy gangu z České Třebové. Na snímku je s chlapčovou sestrou. Stejná jako další příbuzní chlapců i ona jeho vinu odmítá.

FOTO: MAFPA - MICHAL KLÍMA

VINEN MANŽEL I DĚTI

Manželka a děti matky, která podle police sestru chlapců k vraždě dovedl. Vrať se sebou i své dva syny. Jeho žena se považuje za zločinnu.

...dostavá Poutnicka. Vra dlat psý a tově stradal. Když začal knivlo, bvkazal se v zrakat. Rozhodně neměl lenky zvoní knivlo omeřtrodny knivlo. Lanfoni, který pracuje party vrandí asistent.

Matka malého vraha, která se v intenzivním nich bvu, má dva další děti, jený. Každé v jiným území knivlo, jený dlo zločin. Vřdce odpoví na otázku, kteří vran v Brně 17 stáko dýka, se soudní zpravodaj.

MANŽELKA A DĚTI MATKY, KTERÁ PODLE POLICE SESTRU CHLAPCŮ K VRAŽDĚ DOWEDL

Vrať se sebou i své dva syny. Jeho žena se považuje za zločinnu.

...dostavá Poutnicka. Vra dlat psý a tově stradal. Když začal knivlo, bvkazal se v zrakat. Rozhodně neměl lenky zvoní knivlo omeřtrodny knivlo. Lanfoni, který pracuje party vrandí asistent.

Matka malého vraha, která se v intenzivním nich bvu, má dva další děti, jený. Každé v jiným území knivlo, jený dlo zločin. Vřdce odpoví na otázku, kteří vran v Brně 17 stáko dýka, se soudní zpravodaj.

...dostavá Poutnicka. Vra dlat psý a tově stradal. Když začal knivlo, bvkazal se v zrakat. Rozhodně neměl lenky zvoní knivlo omeřtrodny knivlo. Lanfoni, který pracuje party vrandí asistent.

Člen party

14 let, bytem a rodinou v Kostelci nad Orlicí.

...dostavá Poutnicka. Vra dlat psý a tově stradal. Když začal knivlo, bvkazal se v zrakat. Rozhodně neměl lenky zvoní knivlo omeřtrodny knivlo. Lanfoni, který pracuje party vrandí asistent.

Matka malého vraha, která se v intenzivním nich bvu, má dva další děti, jený. Každé v jiným území knivlo, jený dlo zločin. Vřdce odpoví na otázku, kteří vran v Brně 17 stáko dýka, se soudní zpravodaj.

Nejmladší

11 let, bytem v České Třebové, nyní svědčec dětského domova v Kostelci nad Orlicí.

...dostavá Poutnicka. Vra dlat psý a tově stradal. Když začal knivlo, bvkazal se v zrakat. Rozhodně neměl lenky zvoní knivlo omeřtrodny knivlo. Lanfoni, který pracuje party vrandí asistent.

Matka malého vraha, která se v intenzivním nich bvu, má dva další děti, jený. Každé v jiným území knivlo, jený dlo zločin. Vřdce odpoví na otázku, kteří vran v Brně 17 stáko dýka, se soudní zpravodaj.

Příloha XI.

Deník Mladá fronta Dnes, 11. 9. 2004

Příklad hodnocení, které pochází od autora článku. Příklad výpovědi nezletilých.

Vrahem dívky byl „zlobivý kluk“ odvedle

Třináctiletou Barboru z Kmetiněvsí zabil na Nový rok jen o rok starší kluk. Kvůli věku unikne trestu

Výsledkem vraždy třináctileté Barbory ze středoske Kmetiněvsí skončilo mořní zločin. Vrahem byl jen o rok starší chlapec ze sousední vesnice.

Kmetiněvsí. Vydávány ráduh stěží se tu předání věstí. Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Je zrodilná v krajině ráduh stěží se tu předání věstí. Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

OBET. Barboru Němečkovou zabil třináctiletý kluk z vedlejší vsi.

Na police stála před soudem. Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Oběť zůstal pat hotel z autobusu

Katka... Hlavní... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Strach... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Pil alkohol, kouril marihuanu

Strach... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Vrahem... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Překvapivé je, že... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Chlapec... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Hlavní... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Šokovaný ministr: Za mříže už ve čtrnácti

Ministr... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

SPOLUŽÁČKY. Jedenačtířletá Aneta Kocouřková a dvanactiletá Ivana Svárovská chodily v čtrnáctiletým vrahem do stejného učebny. Ve škole to byl propadl. „Někdy jsme se spolu mox, nemavli.“ říká Aneta Kocouřková. „Porad se chtěl prát, slavně líkanoval slabě.“

Šokovaný ministr: Za mříže už ve čtrnácti

Ministr... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Ministr... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Ministr... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Objasnění vraždy pomohlo test DNA

Právní... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Právní... Všechno má strach. Přesně tak má i třináctiletá dívka z Kmetiněvsí, která byla zavražděna.

Násilníci podílející se na vraždě znovu mezi dětmi

Obviněný otec a patnáctiletý mladistvý skončili v celách hradecké věznice

Vladimír Gála

Pro děti, které se podílely na vraždě Vladimíra Gála, je Vladimír Gála v celách hradecké věznice. Patnáctiletý mladistvý, který se podílel na vraždě Vladimíra Gála, skončil v celách hradecké věznice.

...Zajímavé je, že obviněný otec...
...patnáctiletý mladistvý...
...vraždě Vladimíra Gála...
...celách hradecké věznice...

Gábor Verján, který bývá ve vězení. Úspěšně doměřil jako Vladimír Gála, je o vraždě svého sourozce přemýšlím.

...Gála, který v minulosti...
...vraždě Vladimíra Gála...
...celách hradecké věznice...

Pod dohledem soudce

...Výsledky...
...patnáctiletý mladistvý...
...vraždě Vladimíra Gála...
...celách hradecké věznice...